

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра фінансів, обліку та оподаткування

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ

Завідувач кафедри

_____ Тетяна КОСОВА

«__» «червня» 2023 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

(ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА)

**ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ
ОС «БАКАЛАВР»**

Тема: «Облік і аналіз запасів на підприємстві»

Виконав(ла): Марія РОЖЕНКО

Керівник: старший викладач Наталія ЗАДЕРАКА

Консультанти з окремих розділів пояснювальної записки:

перший розділ - старший викладач Наталія ЗАДЕРАКА

другий розділ - старший викладач Наталія ЗАДЕРАКА

Нормоконтролер: старший викладач Наталія ЗАДЕРАКА

Київ 2023

НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра фінансів, обліку та оподаткування
Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Освітньо-професійна програма «Облік і аудит»

ЗАТВЕРДЖУЮ
завідувач кафедри
_____ Тетяна КОСОВА
«19» травня 2023 р.

ЗАВДАННЯ на виконання кваліфікаційної роботи здобувача вищої освіти РОЖЕНКО Марії Вадимівни (прізвище, ім'я у родовому відмінку)

1. Тема кваліфікаційної роботи «Облік і аналіз запасів на підприємстві» затверджена наказом ректора від 20.04.2023 № 530/ст.

2. Термін виконання роботи: з 22.05.2023 до 25.06.2023.

3. Вихідні дані до роботи: нормативно-правова база, дані Державної служби статистики України, дані обліково-інформаційної системи підприємства, фінансова, податкова, статистична звітність підприємства.

4. Зміст пояснювальної записки:

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-ПРИКЛАДНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ І АНАЛІЗУ ЗАПАСІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

1.1. Сутність запасів як об'єкт обліку і аналізу

1.2. Нормативно-правове регулювання обліку і аналізу запасів на підприємстві

1.3. Організація та задачі обліку і аналізу запасів в умовах ТОВ «ТВК ІНФРА».

Висновки до розділу 1

РОЗДІЛ 2. ОБЛІК І АНАЛІЗ ЗАПАСІВ В УМОВАХ ТОВ «ТВК ІНФРА»

2.1. Документальне оформлення та облік операцій із запасами на підприємстві

2.2. Відображення операцій із запасами у фінансовій і податковій звітності підприємства

2.3. Аналіз запасів та напрями удосконалення обліково-інформаційної системи підприємства

Висновки до розділу 2

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

5. Перелік обов'язкового графічного (ілюстративного) матеріалу:

ЛИСТ 1. Сутність запасів як об'єкт обліку і аналізу. ЛИСТ 2. Нормативно-правове регулювання обліку і аналізу запасів на підприємстві. ЛИСТ 3. Організація та задачі обліку і аналізу запасів в умовах ТОВ «ТБК ІНФРА». ЛИСТ 4. Документальне оформлення та облік операцій та облік запасів на підприємстві. ЛИСТ. 5. Відображення операцій із запасами у фінансовій і податковій звітності підприємства. ЛИСТ. 6. Аналіз запасів та напрями удосконалення обліково-інформаційної системи підприємства.

6. Календарний план-графік

№ пор.	Завдання	Термін виконання	Відмітка про виконання
1	Написання першого розділу кваліфікаційної роботи та надання його керівнику	22.05.2023 – 28.05.2023	
2	Написання та оформлення матеріалів другого розділу кваліфікаційної роботи і надання його керівнику	29.05.2023 – 04.06.2023	
3	1. Узгодження кваліфікаційної роботи з науковим керівником. 2. Проходження нормоконтролю та перевірку на академічну доброчесність. 3. Отримання рецензії та відгуку на кваліфікаційну магістерську роботу. 4. Підготовка виступу.	05.06.2023 – 08.06.2023	
4	1. Переплетення кваліфікаційної роботи, підготовка презентації та доповіді 2. Подання кваліфікаційної роботи та супровідних документів секретарю ДЕК	09.06.2023 – 11.06.2023 12.06.2023	

7. Консультанти з окремих розділів

РОЗДІЛ	КОНСУЛЬТАНТ (посада, прізвище, ім'я, по батькові)	ПІДПИС, ДАТА	
		ЗАВДАННЯ ВИДАВ	ЗАВДАННЯ ПРИЙНЯВ
РОЗДІЛ 1	ст. викладач Наталія ЗАДЕРАКА		
РОЗДІЛ 2	ст. викладач Наталія ЗАДЕРАКА		

8. Дата видачі завдання: «19» травня 2023 р.

Керівник кваліфікаційної роботи _____ Наталія ЗАДЕРАКА
(підпис керівника)

Завдання прийняв до виконання _____ Марія РОЖЕНКО
(підпис здобувача)

РЕФЕРАТ

Пояснювальна записка до випускної роботи «Облік і аналіз запасів на підприємстві»: 64 с., 2 рис., 18 табл., 46 літературних джерел.

Мета випускної роботи: удосконалення теоретико-практичних засад обліку і аналізу запасів на підприємстві.

Об'єкт дослідження – процес організаційного та методичного забезпечення обліку і аналізу запасів підприємства.

Предмет дослідження – сукупність теоретико-методичних та науково-практичних аспектів обліку і аналізу запасів ТОВ «ТБК ІНФРА».

Методи дослідження: порівняння – для оцінки відповідності національних та міжнародних стандартів в частині обліку запасів, класифікація – для виділення груп запасів за різними ознаками, деталізація – для побудови аналітичних рахунків для відображення в обліку запасів, таблиці та графіки – для візуального представлення динаміки, складу та структури запасів і витрат підприємства, нормативний – для визначення витрат на амортизацію, факторний аналіз – для розрахунку впливу факторів на оборотність запасів.

Результати випускної роботи рекомендується використовувати під час проведення наукових досліджень та в практичній діяльності підприємств.

ОБЛІК, АНАЛІЗ, КОШТИ, ГРОШОВІ ПОТОКИ, ПІДПРИЄМСТВО, ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ, СТАНДАРТИ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

КП - комунальне підприємство

МВО - матеріально-відповідальна особа

МНМА - малоцінні необоротні матеріальні активи

МСА – міжнародні стандарти аудиту

МСБО – міжнародні стандарти бухгалтерського обліку

МСФЗ – Міжнародні стандарти фінансової звітності

НА – нематеріальні активи

НП(С)БО – національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку

ПАТ – публічне акціонерне товариство

ПДВ – податок на додану вартість

СГД - суб'єкт господарської діяльності

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-ПРИКЛАДНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ І АНАЛІЗУ ЗАПАСІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ	11
1.1. Сутність запасів як об’єкт обліку і аналізу	11
1.2. Нормативно-правове регулювання обліку і аналізу запасів на підприємстві	14
1.3. Організація та задачі обліку і аналізу запасів в умовах ТОВ «ТБК ІНФРА».....	19
Висновки до розділу 1.....	25
РОЗДІЛ 2. ОБЛІК І АНАЛІЗ ЗАПАСІВ В УМОВАХ ТОВ «ТБК ІНФРА».....	27
2.1. Документальне оформлення та облік операцій із запасами на підприємстві.....	27
2.2. Відображення операцій із запасами у фінансовій і податковій звітності підприємства	40
2.3. Аналіз запасів та напрями удосконалення обліково-інформаційної системи підприємства.....	56
Висновки до розділу 2.....	51
ВИСНОВКИ.....	55
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	60
ДОДАТКИ.....	65

ВСТУП

Актуальність проблеми. Протягом останнього десятиріччя українські підприємства, передусім акціонерні товариства, займаються активним впровадженням міжнародних стандартів бухгалтерського обліку і фінансової звітності в практику управління господарською діяльністю. Спонукальними мотивами є: євроінтеграційний вектор України, усунення економічних і товарних бар'єрів, розроблена Міністерством фінансів України методологія ведення бухгалтерського обліку і формування фінансової звітності, активізація зовнішньоекономічних зв'язків, підвищення інвестиційної привабливості для залучення іноземного капіталу, забезпечення інформаційної прозорості в інтересах широкого кола стейкхолдерів, створення конкурентоспроможного ринкового середовища. Стратегія модернізації бухгалтерського обліку і фінансової звітності в Україні має велику сферу реалізації і поширюється на банківські установи, включаючи Національний банк України, суб'єктів державного сектору економіки, суб'єктів господарювання реального сектора економіки, у т.ч. малі і середні підприємства. Системний підхід до впровадження МСБО і МСФЗ сприяє наближенню обліку, аналізу та аудиту до міжнародної практики, забезпечує формування прозорої державної бюджетної та корпоративної політики, ефективне використання трудових, матеріальних, фінансових ресурсів економічними суб'єктами на різних рівнях управління.

Важливим об'єктом обліку, аналізу і аудиту є запаси, як в системі національних рахунків, так і в системі рахунків обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств, установ і організацій. Застосування певних обліково-контрольних процедур щодо запасів безпосередньо впливає на оцінку національного багатства країни і майна окремих суб'єктів господарювання, формування суспільних та індивідуальних витрат. Актуальність удосконалення організації і методики обліку, аналізу, аудиту запасів на основі МСФЗ обумовила своєчасність

підготовки кваліфікаційної роботи.

Мета кваліфікаційної роботи – удосконалення теоретико-практичних засад обліку і аналізу запасів на підприємстві.

Досягнення поставленої мети зумовило необхідність постановки наступних *завдань*:

визначити сутність запасів як об'єкт обліку і аналізу;

систематизувати нормативно-правове регулювання обліку і аналізу запасів на підприємстві;

охарактеризувати організацію та задачі обліку і аналізу запасів в умовах ТОВ «ТБК ІНФРА»;

розкрити документальне оформлення та облік операцій та облік запасів на підприємстві;

охарактеризувати відображення операцій із запасами у фінансовій і податковій звітності підприємства;

проаналізувати запаси та обґрунтувати напрями удосконалення обліково-інформаційної системи підприємства

Об'єкт дослідження – процес організаційного та методичного забезпечення обліку і аналізу запасів підприємства.

Предмет дослідження – сукупність теоретико-методичних та науково-практичних аспектів обліку і аналізу запасів ТОВ «ТБК ІНФРА».

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети та вирішення завдань дослідження використані наступні загальнонаукові і спеціальні методи: порівняння – для оцінки відповідності національних та міжнародних стандартів в частині обліку запасів, класифікація – для виділення груп запасів за різними ознаками, деталізація – для побудови аналітичних рахунків для відображення в обліку запасів, таблиці та графіки – для візуального представлення динаміки, складу та структури запасів і витрат підприємства, нормативний – для визначення норм запасів, факторний аналіз – для розрахунку впливу факторів на оборотність запасів.

Інформаційною базою дослідження є законодавчо-нормативні акти,

наукові публікації вітчизняних вчених у фахових виданнях, академічні видання, монографії, матеріали наукових конференцій, інтернет-ресурси, матеріали фінансової звітності ТОВ «ТБК ІНФРА».

Практичне значення одержаних результатів. Результати кваліфікаційної роботи у частині удосконалення документального оформлення та облік операцій із запасами, реєстрів бухгалтерського обліку, а також адаптовані до умов підприємства методики аналізу запасів впроваджені в практику діяльності ТОВ «ТБК ІНФРА».

Структура, зміст та обсяг кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота складається із вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Основний зміст кваліфікаційної роботи розміщено на 75 сторінках друкованого тексту, у тому числі 16 таблиці, 2 рисунка та 2 додатка на 21 сторінці. Список використаних літературних джерел налічує 41 найменування і подано на 5 сторінках.

Апробація результатів дослідження.

1. Задерака Н.М., Мірутенко В.М., Роженко М. В. Організація і методика обліку, аналізу, аудиту запасів на основі Міжнародних стандартів фінансової звітності. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2023. №2. С.67-72. (У фаховому виданні)

2. Овсюк Н. В., Роженко М. В. Питання організації бухгалтерського обліку у суб'єктів малого підприємництва. *Матер. XII Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Фінанси: теорія і практика»*. К.: Національний авіаційний університет, 2021. С.255-257.

3. Роженко М. В. Удосконалення фінансового обліку та відображення розрахунків по оплаті праці в умовах детінізації. *Матер. XII Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Фінанси: теорія і практика»*. К.: Національний авіаційний університет, 2021. С.258-260.

4. Роженко М.В. Оцінка системи внутрішнього контролю розрахунково-касових операцій. *Матер. XVI Міжнародна науково-практична конференція «АВІА-2023»*. Секція 25. Фінансові ринки, облік,

аналіз і аудит в умовах сучасних концепцій управління економічним потенціалом авіаційних підприємств (18-20 квітня 2023 року, м. Київ). Київ: НАУ, 2023. С. 83-85.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-ПРИКЛАДНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ І АНАЛІЗУ ЗАПАСІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

1.1. Сутність запасів як об'єкт обліку і аналізу

Сучасним питанням обліку, аналізу і аудиту запасів присвячені праці багатьох авторів. Порівняльні аспекти бухгалтерського обліку запасів за національними та міжнародними стандартами, а також пропозиції щодо їх гармонізації є предметом дослідження Миронова Ю. Ю., Калініченко Н. О., Кривогуз А. О. [1, с. 175], Шацкова Л. П., Янковська О. А. [2, с. 33]. Такі автори як Дубовая В. В., Шовкопляс О. О. розглядають методичні засади відображення запасів у фінансовій звітності підприємств України за МСФЗ [3, с. 145]. Пігош В. А. трактує запаси крізь призму формування витрат бюджетних установ, їх визнання, класифікацію та оцінку, використання методів вибуття в системі обліково-аналітичне забезпечення управління державними фінансами [4, с. 61]. Запаси є складною економічною категорією, особливості матеріальної форми якої і призначення використання дозволяють виділити такі їх види: виробничі запаси, готова продукція, незавершене виробництво, товари тощо. Зоря О. П., Максименко І. Я., Добренька Я. О. акцентують увагу на ролі виробничих запасів у системі управління активами виробничого підприємства [5, с. 117] з огляду на місце у складі майна, домінуючі позиції у структурі витрат, суттєвий вплив на визначення результатів господарської діяльності та формування показників фінансового стану. Багрій К. Л., Курджос Є. В. конкретизують сутність матеріальних запасів як об'єктів системи управлінського обліку підприємства, яка надає детальну інформацію для їх нормування, аналізу величини і структури матеріальних витрат [6, с. 342]. Високо оцінюючи науковий доробок зазначених авторів, слід визнати потребу у подальшому

пошуку шляхів імплементації МСФЗ у вітчизняну практику обліку, аналізу і аудиту запасів.

Протягом 2013-2021 років вартість запасів суб'єктів господарювання національної економіки зросла у 3,07 разів - із 683,6 млн. грн. до 2096,4 млн. грн. (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Динаміка вартості запасів суб'єктів господарювання національної економіки та їх питомої ваги в оборотних активах протягом 2013-2021 років

Рік	Усього запаси, млн. грн.	у тому числі				Питома вага, %	у тому числі			
		великі	середні	малі	з них мікро-		великі	середні	малі	з них мікро-
2013	683588	252112	225915	205561	125583	22,3	26,3	20,1	20,9	21,9
2014	654062	259581	242933	151548	59981	20,0	23,9	20,0	15,6	11,7
2015	850835	310006	319641	221188	85609	20,7	23,3	21,3	17,4	13,1
2016	1046468	380206	405252	261010	100734	18,1	24,5	21,7	11,1	7,4
2017	1294620	458299	496075	340246	137033	22,9	25,1	24,6	18,8	13,9
2018	1548095	548239	576057	423798	172464	24,6	28,7	25,0	20,4	14,8
2019	1624162	551897	594505	477760	202143	24,5	27,2	24,4	22,0	16,8
2020	1739176	546306	641267	551603	240417	23,6	26,5	23,3	21,7	17,3
2021	2096369	651354	800200	644815	277086	24,9	26,5	24,3	24,2	19,8
середнє	1281931	439778	477983	364170	155672	20,5	23,5	20,8	17,5	13,9
Темп росту, разів	3,07	2,58	3,54	3,14	2,21	1,12	1,01	1,21	1,16	0,90

Джерело: побудовано за даними [10]

Найбільшими темпами зросла вартість запасів середніх підприємств – у 3,54 разів (із 225,9 млн. грн. до 800,2 млн. грн.), другими за темпами зростання (3,14 разів) є малі підприємства (збільшення із 205,6 млн. грн. до 644,8 млн. грн.), третіми – великі підприємства (2,58 разів), які продемонстрували зростання запасів із 252,1 млн. грн. до 651,4 млн. грн.

Динаміка вартості запасів (3) у просторі часу (t) описується поліноміальною функцією, її зростаючою гілкою:

$$3 = 5185,6 t^2 + 130723 t + 464104, \quad R^2 = 0,9778 \quad (1.1)$$

Економічна інтерпретація формули (1.1) наступна: зростання вартості запасів у часі відбувається з коефіцієнтом прискорення, що більше 1, у т.ч. за рахунок розвитку інфляційних процесів. Результати оцінки складу і структури запасів підприємств національної економіки за середніми даними 2013-2021 років дозволили зробити висновок про їх відносно рівномірне розподілення між різними за розміром підприємствами (рис. 1.1).

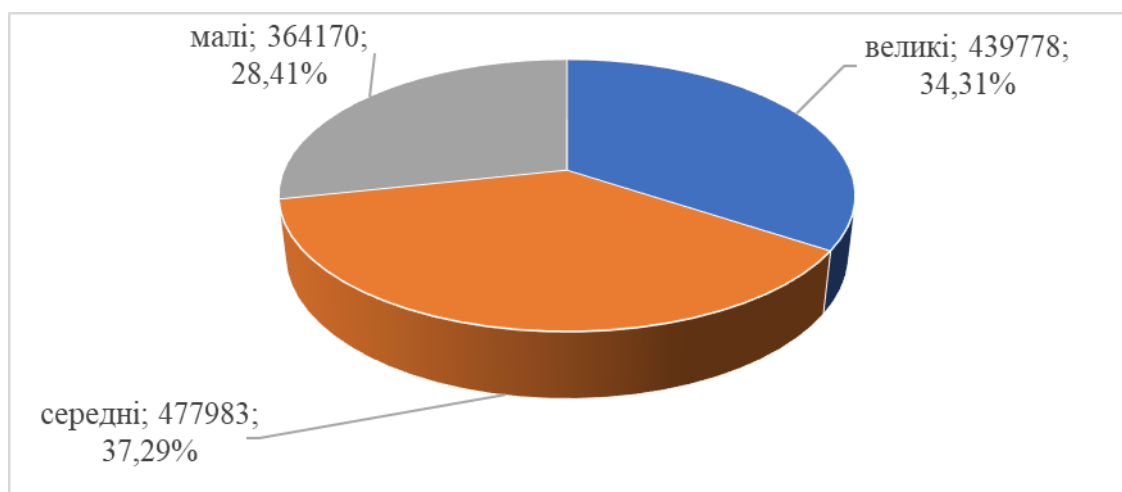

Рис. 1.1 – Склад і структура запасів підприємств національної економіки за середніми даними 2013-2021 років, млн. грн.; %

Джерело: власні розрахунки

Протягом 2013-2021 років питома вага запасів у складі оборотних активів зросла з 22,3% до 24,9%, найбільшою вона є по великих підприємствах – більше 26% на початок і кінець періоду. Зростання ролі запасів як складових оборотних активів обумовлено збільшенням їх частки по середніх (із 20,1% до 24,3%) і малих підприємствах (із 20,9% до 24,2%). Натомість внесок запасів мікропідприємств у формування оборотних активів скоротився з 21,9% до 19,8%.

Виходячи з викладеного вище, можна запропонувати такі основні об'єкти аудиту з запасами:

- відповідність організації ведення бухгалтерського та управлінського обліку запасів вимогам МСБО і МСФЗ;
- правильність визнання запасів активом;

- правильність формування вартості запасів, придбаних за плату;
- правильність формування вартості запасів, створених на підприємстві;
- правильність формування вартості запасів, отриманих безоплатно;
- наявність переліку витрат, що включаються до складу вартості запасів;
- наявність норм споживання запасів і розрахунку планової потреби в них;
- наявність планових калькуляцій коштів, необхідних для придбання запасів;
- правильність застосування оцінок, за якими запаси відображаються в бухгалтерському обліку і звітності на дату балансу;
- ефективність застосування методів при оцінці вибуття запасів;
- відхилення фактичних величин витрат, що включаються до складу вартості запасів; від планових;
- правильність розподілу транспортно-заготівельних витрат, що включаються до складу вартості запасів;
- правильність включення курсових різниць до первісної вартості запасів із урахуванням положень МСБО 21 «Вплив змін валютних курсів»;
- правильність включення відсоткових витрат на отримане фінансування до собівартості придбаних запасів із урахуванням положень МСБО 23 «Витрати на позики».

Як аналітичні методи в аудиті можна розглядати фактори, що впливають на розміри і структуру даних витрат.

1.2. Нормативно-правове регулювання обліку і аналізу запасів на підприємстві

Методологічні засади формування інформації про запаси і розкриття її у фінансовій звітності визначають: у національних положеннях (стандартах)

бухгалтерського обліку (НП(С)БО) – НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», міжнародних стандартах - МСБО 1 «Подання фінансових звітів». Дефініції запасів, принципи їх визнання, первісної оцінки, оцінка вибуття та вартості запасів на дату балансу містять однойменні стандарти - МСБО 2 «Запаси» та НП(С)БО 9 «Запаси».

МСБО 2 трактує запаси як активи, які: або утримуються для продажу у звичайному ході бізнесу; або знаходяться у процесі виробництва для подальшого продажу; або представлені основними чи допоміжними матеріалами для споживання у виробничому процесі або при наданні послуг [7]. Дефініція запасів, наведена у НП(С)БО 9, аналогічна наведеній вище, з незначними відмінностями, зокрема: це активи, які можуть утримуватися не тільки для подальшого продажу, але і для розподілу та передачі); є продуктом виробництва; утримуються для управління підприємством [8]. Останнє уточнення є доречним, оскільки використання запасів на заготівлю, збереження та реалізацію відповідає потребам управління.

Відповідно до МСБО 2 загальна класифікація запасів суб'єкта господарювання включає шість груп:

- 1) товари, придбані та утримувані для перепродажу;
- 2) земля та інша нерухомість для перепродажу;
- 3) готова вироблена продукція;
- 4) незавершене виробництво;
- 5) основні та допоміжні матеріали, призначені для використання в процесі виробництва;
- 6) витрати виконавця послуг за умови не визнання відповідного доходу.

Відповідно до НП(С)БО 9 загальна класифікація запасів суб'єкта господарювання включає шість груп:

- 1) основні й допоміжні матеріали, призначені для використання в процесі виробництва, але на додаток до МСБО 2 зазначена група доповнюється сировиною, комплектуючими виробами та іншими матеріальними цінностями;

2) незавершене виробництво у вигляді не закінчених обробкою і складанням деталей, вузлів, виробів та незакінчених технологічних процесів. Але на відміну від МСБО 2 витрати на виконання незакінчених робіт (послуг), щодо яких підприємством ще не визнано доходу, не виділяються в окрему групу, а включаються до складу незавершеного виробництва;

3) готова продукція, виготовлена на підприємстві, але, на відміну від МСБО 2, акцент робиться на її відповідності технічним та якісним характеристикам, передбаченим договором або іншим нормативно-правовим актом;

4) товари, придбані та утримувані для перепродажу;

5) малоцінні та швидкозношувані предмети, що використовуються протягом не більше одного року або нормального операційного циклу, якщо він більше одного року (аналогічна група не передбачена МСБО 2);

б) поточні біологічні активи, за виключення тих, що оцінюються за справедливою вартістю відповідно до НП(С)БО 30 «Біологічні активи», а також сільськогосподарська продукція і продукція лісового господарства після її первісного визнання (МСБО 2 не містить подібної групи запасів, але зазначає, що його положення не поширюються на біологічні активи, пов'язані із сільськогосподарською діяльністю та сільськогосподарською продукцією на місці збирання врожаю).

Спільним винятком із класифікації запасів, передбаченим як МСБО 2, так і НП(С)БО 9, є такі види активи: незавершене виробництво за будівельними контрактами, включаючи безпосередньо пов'язані з ними контракти з надання послуг; а також фінансові інструменти.

До інших спільних положень аналізованих стандартів відносять [9, с. 284]: по-перше, використання поняття чистої вартості реалізації, як попередньо оціненої ціни продажу запасів у звичайному ході бізнесу мінус попередньо оцінені витрати на завершення та попередньо оцінені витрати, необхідні для здійснення продажу; по-друге, застосування для оцінки запасів однакових методів: при їх вибутті – таких видів собівартості

(ідентифікованої, середньозваженої, перших за часом надходження запасів (ФІФО), нормативної), а також цін продажу; на дату балансу – первісної вартості (собівартості) або чистої вартості реалізації; по-третє, вимоги щодо розкриття інформації про запаси у фінансовій звітності в частині методів їх оцінювання; балансової вартості у розрізі окремих класифікаційних груп та тієї частини, яка відображена за чистою вартістю реалізації.

До основних відмінностей між аналізованими стандартами слід віднести такі. По-перше, у МСБО 2 надається визначення справедливій вартості як сумі, за якою можна обміняти актив або погасити заборгованість в операції між обізнаними, зацікавленими та незалежними сторонами; НП(С)БО 9 оперує поняттям справедливої вартості, але не надає її дефініції, натомість визначає первісну вартість як фактичну собівартість запасів, тоді як у МСБО 2 замість первісної вартості вживається термін собівартості запасів, яка включає всі витрати (придбання, переробку, тощо), понесені під час доставки до їх теперішнього місцезнаходження та доведення їх у теперішній стан. По-друге, МСБО 2 надає можливість суб'єктам господарювання створювати забезпечення або умовні зобов'язання відповідно до МСБО 37 «Забезпечення, умовні зобов'язання та умовні активи» за твердими контрактами, коли запаси мають оцінюватися за контрактною ціною незалежно від зміни чистої вартості реалізації. По-третє, відповідно до МСБО 2 сума наступної дооцінки запасів у разі їх попередньої уцінки має проводитись за допомогою сторнування раніше визнаних витрат. Але слід зауважити, що застосування методу «сторно» є доречним у разі проведення уцінки та дооцінки в одному звітному періоді, у інших випадках відбувається викривлення суми витрат звітного періоду. Відповідно до НП(С)БО 9 дооцінка запасів визнається іншим операційним доходом зі збільшенням їх вартості. По-четверте, відповідно до МСБО 2 і МСБО 23 «Витрати на позики» відсоткові витрати на отримане фінансування не включаються до собівартості придбаних запасів, за винятком окремих ідентифікованих обставин, і визнаються фінансовими витратами.

Відповідно до НП(С)БО 9 та НП(С)БО 31 “Фінансові витрати” у разі безпосереднього позичання коштів з метою створення кваліфікаційного активу (запасів) сумою фінансових витрат, витрати на позики включаються до первісної вартості придбаних запасів. По-п’яте, відповідно до МСБО 2 і МСБО 21 «Вплив змін валютних курсів» умовою включення курсових різниць до первісної вартості запасів, які є немонетарними активами, оціненими в іноземній валюті, є наявність девальвації або зниження вартості валюти. Балансова вартість запасів визначається за допомогою порівняння двох оцінок: собівартості або чистої вартості реалізації. НП(С)БО 9 не передбачає переоцінки запасів при зміні курсу національної валюти. Курсові різниці, які виникають у разі здійснення розрахунків з іноземними постачальниками за одержані запаси та витрати, пов’язані з придбанням іноземної валюти для оплати вартості запасів, не включаються до первісної вартості запасів, а належать до витрат того періоду, в якому вони були здійснені (встановлені). По-шосте, відповідно до МСБО 2 придбані (отримані) або вироблені запаси зараховуються на баланс підприємства за найменшим з двох показників: собівартістю або чистою вартістю реалізації, а відповідно до НП(С)БО 9 - за первісною вартістю, яка залежить від шляху надходження матеріальних активів. По - сьоме, відповідно до МСБО 2 не проводиться уцінка запасів до рівня чистої вартості реалізації, а основні та допоміжні матеріали, утримувані для виробництва запасів, не списуються частково нижче собівартості, якщо очікується, що готова продукція, виготовлена з них, буде реалізована за собівартістю або вище. Проте, в протилежному випадку матеріали частково списуються до чистої вартості реалізації. НП(С)БО 9 не регламентує порядок дооцінки і уцінки запасів.

1.3. Організація та задачі обліку і аналізу запасів в умовах ТОВ «ТВК ІНФРА».

ТОВ «ТВК ІНФРА» зареєстрована 12.09.2012 за юридичною адресою Україна, **4, місто Київ, ВУЛИЦЯ ПШЕНИЧНА, будинок **. Керівником організації є ЩУКА АНДРІЙ ОЛЕКСАНДРОВИЧ. Розмір статутного капіталу складає 200 000,00 грн. Станом на 14.05.2023 ТОВ «ТВК ІНФРА» не перебуває в процесі припинення.

ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ ТВК ІНФРА має скорочена назву - ТОВ «ТВК ІНФРА».

Код ЄДРПОУ - 38322162

Дата реєстрації - 12.09.2012 (10 років 8 місяців)

Уповноважені особи - ЩУКА АНДРІЙ ОЛЕКСАНДРОВИЧ

Розмір статутного капіталу - 200 000,00 грн.

Організаційно-правова форма - Товариство з обмеженою відповідальністю

Форма власності - Недержавна власність

Види діяльності - Основний:46.90 Неспеціалізована оптова торгівля

Інші:

- 46.19 Діяльність посередників у торгівлі товарами широкого асортименту

- 46.73 Оптова торгівля деревиною, будівельними матеріалами та санітарно-технічним обладнанням

- 46.74 Оптова торгівля залізними виробами, водопровідним і опалювальним устаткуванням і приладдям до нього

ТОВ «ТВК ІНФРА» має веб сторінку: bhp.zrl.ar.

Телефони: +380443903777, +380443906948.

Факс: +380443903777.

ТОВ «ТВК ІНФРА» має одну зареєстровану товарну марку. Підприємство перебуває на обліку в органах доходів та зборів, станом на

09.06.2023 не має податкового боргу. ТОВ «ТБК ІНФРА» має дійсне свідоцтво ПДВ в реєстрі платників ПДВ, у Реєстрі неприбуткових установ та організацій його реєстрація відсутня.

Індивідуальний податковий номер ТОВ «ТБК ІНФРА»: 383221626594.
Дата реєстрації: 01.11.2012.

Місцезнаходження реєстраційної справи ТОВ «ТБК ІНФРА» - Святошинська районна в місті Києві державна адміністрація. ТОВ «ТБК ІНФРА» стоїть на обліку у ДЕРЖАВНІЙ СЛУЖБИ СТАТИСТИКИ УКРАЇНИ - Ідентифікаційний код органу: 37507880, дата взяття на облік: 13.09.2012.

На податковому обліку ТОВ «ТБК ІНФРА» знаходиться у ГОЛОВНОМУ УПРАВЛІННІ ДПС У М.КИЄВІ, ДПІ У СВЯТОШИНСЬКОМУ РАЙОНІ (СВЯТОШИНСЬКИЙ РАЙОН М.КИЄВА). Ідентифікаційний код органу: 44116011. Дата взяття на облік: 14.09.2012
Номер взяття на облік: 44918.

Засновником юридичної особи є ЩУКА АНДРІЙ ОЛЕКСАНДРОВИЧ, його адреса: Україна, 03194, місто Київ, БУЛЬВАР КОЛЬЦОВА, будинок 11V, квартира 212. Розмір внеску до статутного фонду: 200 000,00 грн. Частка: 100,00%

Кінцевим бенефіціарним власником (контролером) ТОВ «ТБК ІНФРА» є Щука Андрій Олександрович: Україна, 03194, місто Київ, б.Кольцова, будинок 12 Д, квартира 122. Він здійснює прямий вирішальний вплив на діяльність ТОВ «ТБК ІНФРА» і має 100% права голосу в юридичній особі.

Основним торгівельним партнером ТОВ «ТБК ІНФРА» є КП виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації) «Спеціалізоване управління протизсувних підземних робіт». Підставою для товарних операцій є тендери, інформацію про які наведено у табл. 1.2.

Характеристика параметрів тендерної торгівлі ТОВ «ТБК ІНФРА»

Опис лоту	Дата контракту	Сума контракту, грн.
Труба кан. к2-кан dn 300x6000 мм sn 8 гофр.; труба кан. к2-кан dn 300x6000 мм sn 8 гофр. 5 штуки	05.04.2023	23820
Труба кан. к-2-кан dn 150*6000мм sn8 гофр, труба кан. к-2-кан dn 300*6000мм sn8 гофр., труба кан. пвх 110x3,2x2000 мм sdr34-sn8; труба кан. к-2-кан dn 150*6000мм sn8 гофр, 15 штуки труба кан. к-2-кан dn 300*6000мм sn8 гофр., 2 штуки труба кан. пвх 110x3,2x2000 мм sdr34-sn8 7 штуки	01.03.2023	42183

Джерело: www.smida.gov.ua

Тендерна торгівля забезпечує раціональне використання коштів місцевого самоврядування, зокрема міста Києва.

Основу запасів ТОВ «ТБК ІНФРА» становлять товарні запаси, які виконують певні функції: забезпечують безперервність розширеного виробництва й обігу; задовольняють платоспроможний попит населення, оскільки є формою товарної пропозиції; характеризують співвідношення між обсягом та структурою попиту і товарної пропозиції. Необхідність утворення товарних запасів ТОВ «ТБК ІНФРА» виникла з таких причин: безперервність процесів товарообігу; сезонність виробництва і споживання; не рівномірність розміщення виробництва і районів споживання; непередбачені коливання попиту і ритму виробництва; необхідність перетворення виробничого асортименту в товарний; необхідність утворення стартових резервів тощо. Залежно від особливостей обігу, є товарні запаси поточного зберігання для задоволення повсякденної потреби ТОВ «ТБК ІНФРА» в безперебійному продажу товарів для населення. ТОВ «ТБК ІНФРА» є підприємством оптової торгівлі, яка передує роздрібній. Через його діяльність товари не переходять у сферу особистого споживання, а надходять у виробниче споживання, або придбаються роздрібною торгівлею для реалізації населенню. Оптовий товарообіг ТОВ «ТБК ІНФРА» є сукупним обсягом продажу товарів виробничими і товарними підприємствами, а також посередниками іншим

підприємствам і юридичним особам для подальшої реалізації населенню або для виробничого споживання. Роль і призначення ТОВ «ТБК ІНФРА» найбільш наочно демонструють його функцій.

- інтегруюча – забезпечення взаємозв'язків між партнерами-виробниками, продавцями і покупцями; оптимізація каналів збуту продукції;

- оцінююча – визначення рівня суспільно необхідних витрат праці через ціноутворення;

- організаційна і регулююча – раціоналізація побудови і гармонійного функціонування економічної системи з допомогою імпульсів, що стимулюють структурні зміни.

Розвиток ринкових відносин сприяє виникненню нових елементів у діяльності ТОВ «ТБК ІНФРА», наприклад надання різноманітних послуг з управління і консалтингу своїм клієнтам. До переліку спеціалізованих послуг належить консультації з експлуатації товарів, особливо технічно складних, їхнього ремонту і гарантійного обслуговування.

Функції ТОВ «ТБК ІНФРА» поділяються на дві частини:

- традиційні, або організаційно-технічні (організація оптової купівлі-продажу, складування і зберігання запасів, перетворення асортименту товарів, їх транспортування);

- нові, що виникають під впливом розвитку ринку.

Особливо велике значення має зберігання ТОВ «ТБК ІНФРА» товарів, виробництво і попит на які мають сезонний характер. ТОВ «ТБК ІНФРА» має систему складів загального користування, на комерційній основі надають свої площі товаровласникам. ТОВ «ТБК ІНФРА» нагромаджує товарні запаси і більше пристосовані для спеціалізованого виконання функції зберігання. Його контрагенти - роздрібні підприємства – завдяки послугам ТОВ «ТБК ІНФРА» вільні від утримання значної частини товарних запасів, що дозволяє їм економити кошти. При цьому скорочуються розміри підсобних приміщень у крамницях, збільшується площа товарних залів, знижується чисельність персоналу обслуговування складів, які належать

магазинам. Передача на зберігання ТОВ «ТБК ІНФРА» готової продукції, сировини, матеріалів є вигідна і промисловим фірмам, що мають сезонний цикл виробництва. З функцією зберігання продукції ТОВ «ТБК ІНФРА» тісно пов'язана функція перетворення асортименту, а саме: сортування товарів і їхня комплектація, дрібнення і збільшення партій продукції, її стандартизація. ТОВ «ТБК ІНФРА» перетворює промислову пропозицію товару в асортиментні групи, відповідні попиту окремих покупців. Потреба у виконанні цієї функції особливо актуальна в сучасних умовах, коли завдяки розвитку спеціалізації виробництво ефективно лише за умови випуску масових партій товарів, а споживання дедалі частіше характеризується зростанням номенклатури за невеликих обсягів закупок окремих товарів. ТОВ «ТБК ІНФРА» організує поставку товарів у різноманітні райони країни, завдяки чому вдосконалюється територіальний розподіл праці. ТОВ «ТБК ІНФРА» реалізує транспортну функцію при доставці товарів зі складів у роздрібну мережу або позаринковим споживачам свого регіону. ТОВ «ТБК ІНФРА» є центром зосередження і передачі інформації з питань дослідження ринку, реалізуючи інформаційну функцію, використовуючи своє положення пункту пересічення інформаційних потоків. ТОВ «ТБК ІНФРА» забезпечує збір, накопичування і обробку комерційної інформації, узагальнює, аналізує її, передає контрагенту. ТОВ «ТБК ІНФРА» освоює інформаційну функцію, бо діяльність без неї в умовах ринкової економіки не неможлива. Вибір каналу товарообігу залежить від того, наскільки його ТОВ «ТБК ІНФРА» може самостійно фінансувати свою діяльність. ТОВ «ТБК ІНФРА» також фінансує виробника, оскільки замовляє певний товар із гарантією його реалізації і надає аванс для оплати частину замовленої партії продукції. Важливим напрямом розвитку функцій ТОВ «ТБК ІНФРА» є надання послуг з управління і консалтингу в частині використання товарів, особливо технічно складних, їхнього ремонту і гарантованого обслуговування. У ТОВ «ТБК ІНФРА» працюють фахівці з достатньо високим рівнем знань, тому організовувало службу з післяпродажного гарантійного обслуговування і

консультування клієнтів. Функціонування ТОВ «ТБК ІНФРА» стимулює зростання ефективності виробництва, сприяє більш повному задоволенню потреб покупця, успішного розвитку національної економіки. Для виконання цих задач ТОВ «ТБК ІНФРА» необхідно вдосконалювати свою комерційну квоту, поширювати спектр функцій, що відповідають вимогам ринку. Основним показником обсягу діяльності ТОВ «ТБК ІНФРА» є товарообіг, що характеризує продаж товарів споживчого і виробничого призначення для подальшого їх перепродажу або перероблення. Товарообіг ТОВ «ТБК ІНФРА» здійснюється в різноманітних видах та формах: у сфері товарного обігу, коли товар не вибуває з цієї сфери, а залишається в ній; продаж між підприємствами (організаціями) за безготівковими розрахунками; діяльність із оренди оптових баз тощо. Потреба оптового товарообігу в умовах ринку обумовлена суспільним розподілом праці, наявністю товарно-грошових відносин, а також комплексом виробничих, товарнелих і транспортних факторів.

Фактори виробництва, що зумовлюють необхідність діяльності ТОВ «ТБК ІНФРА»: нерівномірність розміщення виробництва і його концентрація в окремих економічних районах; спеціалізація виробництва на вузькому виробничому асортименті, що зумовлює потребу комплектування товарного асортименту; сезонність певних видів економічної діяльності, що обумовлює потребу нагромадження, зберігання й оптовий продаж продукції. Макроекономічні функції ТОВ «ТБК ІНФРА» трансформуються на мікрорівні в різноманітні підфункції або функції оптових продавців, а саме: економічна інтеграції територій і подолання просторового розриву; перетворення виробничого асортименту в товарний; формування запасів для страхування від змін попиту на товари; зберігання; доопрацювання, доведення товару до необхідної якості, фасування і упаковки; кредитування своїх клієнтів - роздрібних продавців; проведення маркетингових досліджень ринку і реклама. ТОВ «ТБК ІНФРА» через оптовий товарообіг покликане зблизити віддаленість процесів виробництва і споживання у просторі і в часі.

Висновки до розділу 1

1. Основним нормативно-правовим актом України, що визначає методологічні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про запаси і розкриття її у фінансовій звітності, є НП(С)БО 9, створений на основі МСБО 2. Тому природним є існування спільних підходів у частині визначення чистої вартості реалізації; використання методів оцінки запасів на дату балансу та під час вибуття тощо. Проте базисні відмінності в інституціональних моделях бухгалтерського обліку України та європейських країн обумовлюють певні не співпадіння у підходах, викладених у зазначених документах, зокрема в частині визначення запасів, їх класифікації, оцінки запасів під час їх надходження, розкриття інформації про них у додатках до фінансової звітності, переліку і умов віднесення витрат, що включаються до складу вартості запасів.

2. Перевагами МСБО 2 вважаємо: відповідність найкращим практикам бухгалтерського обліку у світі, логічність викладення основних положень, доступність їх сприйняття кваліфікованими користувачами, орієнтація на розробку плану і програми аудиторських перевірок операцій із запасами. Проте вважаємо недоречним метод «сторно» для наступної дооцінки запасів у разі їх попередньої уцінки, який пропонуємо замінити віднесенням суми дооцінки на інший операційний дохід зі збільшенням вартості запасів. Формою узгодження положень НП(С)БО 9 і МСБО 2 вважаємо імплементацію останніх у вітчизняну практику з огляду на чітко виражений курс України на європейську інтеграцію.

3. Динаміка вартості запасів суб'єктів господарювання національної економіки протягом 2013-2021 років дозволила встановити їх трикратне зростання за поліноміальним законом за рахунок інфляційних процесів і зміни валютних курсів, які не враховано при оцінці запасів за НП(С)БО 9. В умовах інфляційної економіки України вітчизняним суб'єктам господарювання корисним буде використання положень МСБО 2 в частині

включення курсових різниць до первісної вартості запасів з урахуванням положень МСБО 21 «Вплив змін валютних курсів».

4. Статистично показано, що протягом 2013-2021 років у середньому запаси становлять п'яту частину оборотних активів. Запаси відносно рівномірно розподілені між різними за розміром підприємствами, проте за рейтингом їх можна розмітити таким чином: середні, великі, малі та мікропідприємства. Причому темпи зростання вартості запасів у розрізі цих груп також різняться. Це ставить на порядок денний питання диференціації методик аналізу і аудиту операцій із запасами для великих, середніх та малих підприємств. Запропоновано основні об'єкти аудиту з запасами на основі синтезу вимог НП(С)БО і МСФЗ.

5. В умовах ринкових відносин зростає роль оптового товарообігу, який гарантує роздрібним торговцям невеликі партії широкого асортименту товарів і мінімальні відстані доставки. Зростання виробництва товарів на великих підприємствах і спеціалізація виробництва обумовлює необхідність функціонування ТОВ «ТБК ІНФРА», яке виконує такі функції: забезпечення реалізації продукції товаровиробників, забезпечення товарами роздрібних торговців в асортименті й у терміни, що відповідають попиту на ринку.

РОЗДІЛ 2

ОБЛІК І АНАЛІЗ ЗАПАСІВ В УМОВАХ ТОВ «ТБК ІНФРА»

2.1. Документальне оформлення та облік операцій із запасами на підприємстві

Первинні документи з обліку запасів представлені у Додатку Ж. Вони представлені документами з оприбуткування запасів, документами з відпуску на сторону, документами з складського обліку і внутрішнього переміщення запасів, документами зі списання запасів, документами з реалізації товарів (товарний звіт, касовий звіт). Для отримання запасів МВО отримує довіреність. Оприбуткування запасів на склад здійснюється шляхом виписки накладної на оприбуткування товарів (наприклад № 00000000008 від 15 березня 2023 року), прибуткового ордеру (№ 226 від 21 березня 2023 року), акту приймання-передачі матеріалів і товарів, податкової накладної. Розрахунки за отримані матеріали здійснюються на основі виписаних рахунків- фактур.

Відпуск запасів в здійснюється на основі накладної-вимоги на відпуск (внутрішнє переміщення) матеріалів (наприклад, накладна на переміщення № 00000000033 від 22 березня 2023 року). Списання запасів здійснюється на основі акту (наприклад, акт списання товарів № 29 від 30 вересня 2022 року). Документами з реалізації товарів є товарний звіт, касовий звіт.

Господарські операції з запасами відображаються в журналах-ордерах (обороты за кредитом 203, 207, 209, 221, 281 в кореспонденції з дебетом інших рахунків), відомостях (обороты дебетом 203, 207, 209, 221, 281 в кореспонденції з кредитом інших рахунків).

Для обліку надходження й використання виробничих запасів в ТОВ «ТБК ІНФРА» використовують такі аналітичні інвентарні субрахунки 203, 207, 209. За дебетом субрахунків 203, 207, 209 рахунку 20 «Виробничі

запаси» відображаються надходження палива, запасних частин, інших матеріалів на ТОВ «ТБК ІНФРА», їх дооцінка, за кредитом - витрачання на виробництво, переробку, відпуск, продаж на сторону, уцінка тощо.

Облік запасів ведеться у кількісно-вартісному вимірі. Рахунок 203 «Паливо» за дебетом кореспондує з кредитом рахунку 631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками», за кредитом – з дебетом рахунку 93 «Витрати на збут» (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Аналіз рахунку 203 ТОВ «ТБК ІНФРА» за 2022 р.

Рахунок	Кореспондуючий рахунок	Показники	Дебет	Кредит
Податкове призначення				
203	Початкове сальдо	БО	1301,40	
		Кіл.	53,080	
Обл. ПДВ	Початкове сальдо	БО	1301,40	
		Кіл.	53,080	
	63	БО	482505,10	
		Кіл.	11470,605	
	631	БО	482505,10	
		Кіл.	11470,605	
	93	БО		480299,85
		Кіл.		11451,000
	Оборот	БО	482505,10	480299,85
		Кіл.	11470,605	11451,000
	Кінцеве сальдо	БО	3506,65	
		Кіл.	72,685	
	Оборот	БО	482505,10	480299,85
		Кіл.	11470,605	11451,000
	Кінцеве сальдо	БО	3506,65	
		Кіл.	72,685	

Джерело: власні розрахунки

Рахунок 207 «Запасні частини» за дебетом кореспондує з кредитом рахунку 631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками», за кредитом – з дебетом рахунку 92 «Адміністративні витрати», пов'язані з утриманням автомобіля, який обслуговує директора ТОВ «ТБК ІНФРА» (табл. 2.2).

Рахунок 209 «Інші матеріали» за дебетом кореспондує з кредитом рахунку 631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками», за кредитом – з дебетом рахунків 92, 93 (табл. 2.2).

Таблиця 2.1

Аналіз рахунку 207 «Запасні частини» ТОВ «ТБК ІНФРА» за 2022 р.

Рахунок	Кореспондуючий рахунок	Показники	Дебет	Кредит
Податкове призначення				
207	Початкове сальдо	БО		
		Кіл.		
Обл. ПДВ	Початкове сальдо	БО		
		Кіл.		
	63	БО	20839,16	
		Кіл.	7,000	
	631	БО	20839,16	
		Кіл.	7,000	
	92	БО		20839,16
		Кіл.		7,000
	Оборот	БО	20839,16	20839,16
		Кіл.	7,000	7,000
	Кінцеве сальдо	БО		
		Кіл.		
	Оборот	БО	20839,16	20839,16
		Кіл.	7,000	7,000
	Кінцеве сальдо	БО		
		Кіл.		

Джерело: власні розрахунки

Таблиця 2.3

Аналіз рахунку 209 «Інші матеріали» ТОВ «ТБК ІНФРА» за 2022 р.

Рахунок	Кореспондуючий рахунок	Показники	Дебет	Кредит
Податкове призначення				
209	Початкове сальдо	БО		
		Кіл.		
	63	БО	151031,30	
		Кіл.	1562,500	
	631	БО	151031,30	
		Кіл.	1562,500	
	92	БО		24289,31
		Кіл.		1195,500
	93	БО		26533,66
		Кіл.		366,000
	Оборот	БО	151031,30	50822,97
		Кіл.	1562,500	1561,500
	Кінцеве сальдо	БО	100208,33	
		Кіл.	1,000	
	Оборот	БО	151031,30	50822,97
		Кіл.	1562,500	1561,500
	Кінцеве сальдо	БО	100208,33	
		Кіл.	1,000	

Джерело: власні розрахунки

В умовах ТОВ «ТБК ІНФРА» для обліку запасів використовуються також такі рахунки: 221 - Малоцінні та швидкозношувані предмети, 281 – товари на складі. Таким чином, за дебетом синтетичних рахунків класу 2 «Запаси» відображається фактична собівартість придбаних запасів (покупна ціна і транспортно-заготівельні витрати).

Рахунок 221 за дебетом кореспондує з кредитом рахунку 631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками», за кредитом – з дебетом рахунку 93 «Витрати на збут» (табл. 2.4).

Таблиця 2.4

Аналіз рахунку 221 «Малоцінні та швидкозношувані предмети» ТОВ «ТБК ІНФРА» за 2022 р.

Рахунок	Кореспондуючий рахунок	Показники	Дебет	Кредит
Податкове призначення				
221	Початкове сальдо	БО	3477,23	
		Кіл.	103,000	
Обл. ПДВ	Початкове сальдо	БО	3477,23	
		Кіл.	103,000	
	63	БО	5580,00	
		Кіл.	9,000	
	631	БО	5580,00	
		Кіл.	9,000	
	93	БО		7048,80
		Кіл.		81,000
	Оборот	БО	5580,00	7048,80
		Кіл.	9,000	81,000
	Кінцеве сальдо	БО	2008,43	
		Кіл.	31,000	
	Оборот	БО	5580,00	7048,80
		Кіл.	9,000	81,000
	Кінцеве сальдо	БО	2008,43	
		Кіл.	31,000	

Джерело: власні розрахунки

Рахунок 281 за дебетом кореспондує з кредитом рахунку 631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками», 632 «Розрахунки з іноземними постачальниками», 641 «Розрахунки за податками», 642 «Розрахунки за обов'язковими платежами», за кредитом – з дебетом рахунку 902 «Собівартість реалізованих товарів» (табл. 2.5).

Таблиця 2.5

Аналіз рахунку 281 «Товари на складі» ТОВ «ТБК ІНФРА» за 2022 р.

Кореспондуючий рахунок	Показники	Дебет	Кредит
Початкове сальдо	БО	36959824,96	
	Кіл.	363583,310	
28	БО	43624452,12	43624452,12
	Кіл.	108859,380	109157,130
281	БО	43624452,12	43624452,12
	Кіл.	108859,380	109157,130
63	БО	142909529,97	
	Кіл.	361305,280	
631	БО	12229462,19	
	Кіл.	78498,280	
632	БО	130680067,78	
	Кіл.	282807,000	
64	БО	4319682,13	
	Кіл.		
641	БО	664235,25	
	Кіл.		
6416	БО	664235,25	
	Кіл.		
642	БО	3655446,88	
	Кіл.		
90	БО		120519746,21
	Кіл.		503613,760
902	БО		120519746,21
	Кіл.		503613,760
Оборот	БО	190853664,22	164144198,33
	Кіл.	470164,660	612770,890
Кінцеве сальдо	БО	63669290,85	
	Кіл.	220977,080	

Джерело: власні розрахунки

Аналітичний облік ТОВ «ТБК ІНФРА» за рахунком 203 (табл. 2.6) ведеться за видами палива (бензин, газ, паливо, дизпаливо).

Таблиця 2.6

Оборотно-сальдова відомість по рахунку 203 «Паливо» ТОВ «ТБК ІНФРА» за 2022 р.

Рахунок	Показники	Сальдо на початок періоду		Обороти за період		Сальдо на кінець періоду	
		Дебет	Кредит	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит
Номенклатура		3	4	5	6	7	8
203	БО	1301,40		482505,10	480299,85	3506,65	
	Кіл.	53,080		11470,605	11451,000	72,685	

Закінчення табл. 2.6

1	2	3	4	5	6	7	8
бензин	БО	229,93		47275,85	47045,05	460,73	
	Кіл.	9,290		1126,630	1126,530	9,390	
газ	БО	44,54		18909,56	18824,68	129,42	
	Кіл.	2,860		811,355	809,250	4,965	
паливо, дизпаливо	БО	1026,93		416319,69	414430,12	2916,50	
	Кіл.	40,930		9532,620	9515,220	58,330	
Разом	БО	1301,40		482505,10	480299,85	3506,65	
	Кіл.	53,080		11470,605	11451,000	72,685	

Джерело: власні розрахунки

Аналітичний облік ТОВ “ТБК ІНФРА” за рахунком 207 (табл. 2.7) ведеться за видами автошин і акумуляторів.

Таблиця 2.7

**Оборотно-сальдова відомість по рахунку 207 «Запасні частини»
ТОВ “ТБК ІНФРА” за 2022 р.**

Рахунок	Показ-ники	Сальдо на початок періоду		Обороти за період		Сальдо на кінець періоду	
		Дебет	Кредит	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит
207	БО			20839,16	20839,16		
	Кіл.			7,000	7,000		
Автошини 235/65 R16 C NOKIAN NORDMAN SC_121/119R, код УКТ ЗЕД: 4011201000	БО			10953,33	10953,33		
	Кіл.			4,000	4,000		
Акумулятор 6СТ-60 (0) LBAGM001A AGM LUCAS	БО			7498,33	7498,33		
	Кіл.			2,000	2,000		
Акумулятор 6СТ-60 (1) Asia 0092S40250 BOSCH S4 (AD) BOSCH	БО			2387,50	2387,50		
	Кіл.			1,000	1,000		
Разом	БО			20839,16	20839,16		
	Кіл.			7,000	7,000		

Джерело: власні розрахунки

Аналітичний облік ТОВ “ТБК ІНФРА” за рахунком 221 (табл. 2.8) ведеться за номенклатурою: взуття захисне, державний номерний знак для

разових поїздок, журнал а3 тверда палітурка (для обліку реалізації), засіб криптографічного захисту інформації «Ключ електронний «Алмаз 1-К» (серійний номер 323697), картка паливна, картка платіжна, пластикова картка Payflex, черевики.

Таблиця 2.8

**Оборотно-сальдова відомість по рахунку ТОВ «ТБК ІНФРА» 221
«Малоцінні та швидкозношувані» за 2022 р.**

Рахунок	Показ-ники	Сальдо на початок періоду		Обороти за період		Сальдо на кінець періоду	
		Дебет	Кредит	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит
Номенклатура							
221	БО	3477,23		5580,00	7048,80	2008,43	
	Кіл.	103,000		9,000	81,000	31,000	
Взуття захисне «PROFI-M»	БО			2480,00	2480,00		
	Кіл.			4,000	4,000		
Державний номерний знак для разових поїздок	БО	1856,40			1468,80	387,60	
	Кіл.	91,000			72,000	19,000	
Журнал а3 тверда палітурка (для обліку реалізації КТЗ)	БО	562,50				562,50	
	Кіл.	1,000				1,000	
Засіб криптографічного захисту інформації «Ключ електронний «Алмаз 1-К» (серійний номер 323697)	БО	550,00				550,00	
	Кіл.	1,000				1,000	
Картка паливна	БО	162,50				162,50	
	Кіл.	6,000				6,000	
картка платіжна	БО	300,00				300,00	
	Кіл.	3,000				3,000	
Пластикова картка Payflex	БО	45,83				45,83	
	Кіл.	1,000				1,000	
Черевики BRYES-TWO-S1	БО			3100,00	3100,00		
	Кіл.			5,000	5,000		
Разом	БО	3477,23		5580,00	7048,80	2008,43	
	Кіл.	103,000		9,000	81,000	31,000	

Джерело: власні розрахунки

Аналітичний облік ТОВ «ТБК ІНФРА» за рахунком 281 ведеться за номенклатурою, наведеною у табл. 2.9.

Таблиця 2.9

**Оборотно-сальдова відомість по рахунку 281 «Товари на складі»
ТОВ «ТБК ІНФРА» за 2022 р.**

Рахунок Номенклатура	Показ- ники	01.01.2022	Обороти за період		01.01.2023
		Дебет	Дебет	Кредит	Дебет
1	2	3	4	5	6
281	БО	36959824,96	190853664,22	164144198,33	63669290,85
	Кіл.	363583,310	470164,660	612770,890	220977,080
01 Зовнішня каналізація ПВХ	БО	2704963,83	7038341,42	7131193,46	2612111,79
	Кіл.	13757,500	27373,500	29275,650	11855,350
01.1 Труби Valrom	БО		7208,39	7208,39	
	Кіл.		11,000	11,000	
01.2 Фітинги ПВХ ВTNyloplast	БО	1270625,76	1576211,31	1539410,41	1307426,66
	Кіл.	10899,000	13231,000	15534,000	8596,000
02 Зовнішня каналізація ПП гофр.	БО	6374856,55	3554272,04	5438374,95	4490753,64
	Кіл.	1498,000	2176,000	2021,000	1653,000
02.1 Фітинги InCor	БО	28923,63	208281,04	56237,73	180966,94
	Кіл.	162,000	938,000	314,000	786,000
02.4 Труби дренажні SN8 InCor	БО	835,10	61772,97	61772,97	835,10
	Кіл.	1,000	73,000	73,000	1,000
02.5 Комплектація	БО		13953,60	13953,60	
	Кіл.		3,000	3,000	
02.6 K2-Кан OD SN8	БО		277144,30	148744,05	128400,25
	Кіл.		158,000	84,000	74,000
02.6.1 Фітинги до труб K2-Кан OD	БО		5830,43	1945,52	3884,91
	Кіл.		38,000	12,000	26,000
03 Зовнішній водопровід ПВХ	БО	750983,32	742203,27	832271,28	660915,31
	Кіл.	2301,000	3184,000	3481,000	2004,000
03.1 ПВХ фітинги напірні InstalPlast Lask	БО	352096,31	227097,52	304112,07	275081,76
	Кіл.	591,000	590,000	741,000	440,000
03.2 Труби ПВХ напірні InstalPlast Lask	БО	294991,99	474126,37	468545,32	300573,04
	Кіл.	1508,000	2532,000	2569,000	1471,000
03.3 Чавунні фітинги Norson	БО	78158,62	7440,00	8051,59	77547,03
	Кіл.	95,000	1,000	16,000	80,000
ПВХ фітинги напірні Китай (Апласт)	БО	25736,40	33539,38	51562,30	7713,48
	Кіл.	107,000	61,000	155,000	13,000
04 Зовнішній водопровід ПЕ	БО	577859,62	2177673,66	2177525,12	578008,16
	Кіл.	18020,200	56590,000	62882,000	11728,200
Євротрубпласт ПЕ	БО	12391,99	135047,51	142579,11	4860,39
	Кіл.	66,000	558,000	579,000	45,000
Фланці сталеві	БО	49510,81	167895,22	146307,46	71098,57
	Кіл.	1322,000	1168,000	1116,000	1374,000
05 UNIDELTA Затискні фітинги	БО	5774513,28	14803881,36	13148517,91	7429876,73
	Кіл.	130218,000	296516,000	289867,000	136867,000
05.1 UNIDELTA Крани кульові та Вентилі	БО	301121,24	1537657,19	1258814,36	579964,07
	Кіл.	1881,000	7552,000	6564,000	2869,000

Продовження табл. 2.9

1	2	3	4	5	6
05.2 UNIDELTA Клапани зворотні	БО	46320,34	71198,60	53598,90	63920,04
	Кіл.	275,000	218,000	187,000	306,000
SAB. Хомути	БО	3512,01	1138,06	3945,53	704,54
	Кіл.	100,000	64,000	159,000	5,000
UNIDELTA Затискні фітинги (UA)	БО	639,14	75117,58	74957,76	798,96
	Кіл.	4,000	5602,000	5598,000	8,000
06 Unidelta_SAB Терморезисторні фітинги	БО	1218700,15	912344,98	1251652,10	879393,03
	Кіл.	4494,000	3577,000	4913,000	3158,000
07 Unidelta_SAB Литі фітинги ПЕ100	БО	325312,78	370902,85	361699,81	334515,82
	Кіл.	1111,000	1600,000	1584,000	1127,000
08 Дренаж	БО	200422,70	834045,51	607520,46	426947,75
	Кіл.	6023,000	16775,000	15375,000	7423,000
Труби з фільтром	БО	67,54			67,54
	Кіл.	1,000			1,000
	Кіл.	1,000			1,000
09 Колодязі	БО	240718,68	536071,77	587817,21	188973,24
	Кіл.	709,000	1016,000	1250,000	475,000
600 DIAMIR	БО		14357,61		14357,61
	Кіл.		3,000		3,000
11 Внутрішня каналізація ПП Karimat	БО	255014,17	405671,53	509805,19	150880,51
	Кіл.	11287,000	12576,000	16914,000	6949,000
09.1 Труби кан. вн. ПП	БО	115987,10	285644,33	340148,13	61483,30
	Кіл.	3460,000	5486,000	6857,000	2089,000
09.2 Фітинги кан. вн. ПП	БО	131938,57	120027,20	169657,06	82308,71
	Кіл.	7813,000	7090,000	10057,000	4846,000
09.3 Трапи лінійні	БО	7088,50			7088,50
	Кіл.	14,000			14,000
12 Внутрішні мережі PPR GF Накан	БО	3497863,23	290927,89	3552433,97	236357,15
	Кіл.	160164,000	15967,000	162050,000	14081,000
12.01 Труби PPR +GF+ Накан	БО	2501118,98	124642,95	2508572,34	117189,59
	Кіл.	69913,000	2960,000	66836,000	6037,000
12.02 Фітинги PPR +GF+ Накан	БО	974857,24	116970,48	979374,78	112452,94
	Кіл.	87654,000	10068,000	91083,000	6639,000
12.03 Різне	БО	21124,02	49314,46	64486,85	5951,63
	Кіл.	2584,000	2939,000	4131,000	1392,000
Ізоляція	БО	8754,47	28363,78	31537,62	5580,63
	Кіл.	2364,000	2674,000	3668,000	1370,000
12.04 Не Використовується	БО	676,60			676,60
	Кіл.	11,000			11,000
Інструмент Накан Plastik	БО	86,39			86,39
	Кіл.	2,000			2,000
13 Радіатори сталеві TERMOPAN®	БО	56107,13			56107,13
	Кіл.	82,000			82,000
Бокове підключення type 511	БО	21581,70			21581,70
	Кіл.	19,000			19,000
type 511	БО	2974,35			2974,35
	Кіл.	4,000			4,000

Продовження табл. 2.9

1	2	3	4	5	6
type 533	БО	16932,00			16932,00
	Кіл.	13,000			13,000
type 322	БО	1675,35			1675,35
	Кіл.	2,000			2,000
Комплектуючі до радіаторів	БО	3233,43			3233,43
	Кіл.	26,000			26,000
Нижнє підключення	БО	31292,00			31292,00
	Кіл.	37,000			37,000
type 511	БО	6058,50			6058,50
	Кіл.	9,000			9,000
type 522	БО	18501,50			18501,50
	Кіл.	20,000			20,000
type 533	БО	1980,00			1980,00
	Кіл.	2,000			2,000
type 322	БО	450,50			450,50
	Кіл.	1,000			1,000
type 333	БО	4301,50			4301,50
	Кіл.	5,000			5,000
14 Зовнішній газопровід ПЕ	БО	3622,47	33684,17	31161,02	6145,62
	Кіл.	16,000	71,000	67,000	20,000
Фітинги стикові	БО		13654,44	13654,44	
	Кіл.		3,000	3,000	
Фітинги терморезисторні GF	БО		2816,34	2816,34	
	Кіл.		2,000	2,000	
Фітинги терморезисторні TQ	БО	3425,02	17213,39	14690,24	5948,17
	Кіл.	8,000	66,000	62,000	12,000
15 Верстати БЕЛМАШ	БО	6400574,85	2230084,35	2052184,19	6578475,01
	Кіл.	1062,000	331,000	310,000	1083,000
15.1 Витратні матеріали	БО	13407,65			13407,65
	Кіл.	94,000			94,000
16 Верстати ЛИФТМАШ	БО	2784291,28		174283,19	2610008,09
	Кіл.	1014,000		31,000	983,000
17 Обладнання GYS	БО	1805048,99	11025004,31	9627526,39	3202526,91
	Кіл.	939,000	1326,000	1206,000	1059,000
01 Апарати ММА	БО	224620,23		21667,70	202952,53
	Кіл.	60,000		7,000	53,000
	Кіл.	2,000		1,000	1,000
02 Апарати TIG	БО	144494,72		57649,12	86845,60
	Кіл.	9,000		3,000	6,000
03 Апарати MIG	БО	160433,12			160433,12
	Кіл.	11,000			11,000
04 Плазморізи	БО	68183,28			68183,28
	Кіл.	42,000			42,000
05 Кузовний ремонт	БО	591612,29	108345,04	167987,19	531970,14
	Кіл.	429,000	6,000	33,000	402,000
06 Зарядні пристрої	БО	429099,73	10916659,27	9347347,05	1998411,95
	Кіл.	129,000	1320,000	1140,000	309,000

Продовження табл. 2.9

1	2	3	4	5	6
07 Аксесуари	БО	186605,62		32875,33	153730,29
	Кіл.	259,000		23,000	236,000
18 Р.І.Т. Електроінструмент	БО	1373839,02		447467,18	926371,84
	Кіл.	3055,000		820,000	2235,000
18.1 ЗАПЧАСТИНИ Р.І.Т.	БО	52981,28			52981,28
	Кіл.	707,000			707,000
19 REBIR Електроінструмент	БО	68886,83	6312,15	25350,27	49848,71
	Кіл.	75,000	6,000	23,000	58,000
19.1 REBIR Електроінструмент БН	БО	64353,47	1665,54	19570,32	46448,69
	Кіл.	67,000	1,000	16,000	52,000
19 YADEA Електроскутери	БО		61114745,56	38530256,19	22584489,37
	Кіл.		4323,000	1383,000	2940,000
19.1 Запчастини	БО		192228,43	1748,51	190479,92
	Кіл.		2048,000	7,000	2041,000
19.2 Комплектующие	БО		16117178,05	15911727,57	205450,48
	Кіл.		630,000	542,000	88,000
19.3 Товари	БО		44805339,08	22616780,11	22188558,97
	Кіл.		1645,000	834,000	811,000
19 Мотоцикли MINSK	БО	2165354,78	469179,05	1564821,38	1069712,45
	Кіл.	111,000	39,000	97,000	53,000
19.1 Запчастини	БО	107549,11	9376,88	57733,45	59192,54
	Кіл.	25,000	19,000	28,000	16,000
20 Генератори AKSA	БО		82854569,93	74730869,38	8123700,55
	Кіл.		3116,000	2754,000	362,000
20.1 AKSA	БО		58796271,49	51479770,78	7316500,71
	Кіл.		2375,000	2032,000	343,000
20.2 Reis Машина	БО		6645204,03	6645204,03	
	Кіл.		187,000	187,000	
20.3 GUCBIR	БО		2019699,93	1525079,54	494620,39
	Кіл.		49,000	37,000	12,000
20.4 GENPOWER	БО		14522185,48	14209606,03	312579,45
	Кіл.		464,000	457,000	7,000
21 Запірна арматура Hawle	БО	5333,00	139070,08	35380,08	109023,00
	Кіл.	1,000	17,000	13,000	5,000
Врізні хомути	БО	5333,00	6265,08	6265,08	5333,00
	Кіл.	1,000	2,000	2,000	1,000
Гідранти DUO GOST	БО		103690,00		103690,00
	Кіл.		4,000		4,000
22 Технічні труби ПЕ	БО	2607,80			2607,80
	Кіл.	104,000			104,000
23 Внутрішня каналізація ПП Різне	БО	1517,98	118987,58	118192,25	2313,31
	Кіл.	99,000	259,000	252,000	106,000
InstalPlast Lask	БО	1112,12	1840,23	1778,43	1173,92
	Кіл.	76,000	23,000	23,000	76,000
Magnaplast	БО	74,20	1031,01	182,01	923,20
	Кіл.	14,000	13,000	3,000	24,000
Валром Україна	БО		114757,78	114757,78	
	Кіл.		213,000	213,000	

Закінчення табл. 2.9

1	2	3	4	5	6
24 Хомути металеві	БО	63098,81	238874,49	132934,11	169039,19
	Кіл.	6328,610	18429,160	10824,240	13933,530
Адель	БО	31009,18	26565,34	19486,97	38087,55
	Кіл.	927,610	203,160	217,240	913,530
Олдім	БО	27595,62	207599,07	109053,86	126140,83
	Кіл.	5025,000	17875,000	10261,000	12639,000
25 Різні	БО	160108,81	905100,39	897166,81	168042,39
	Кіл.	765,000	4762,000	4921,000	606,000
Hawle	БО	56037,38	516046,82	505274,96	66809,24
	Кіл.	25,000	151,000	144,000	32,000
Ostendorf KG2000	БО	908,16			908,16
	Кіл.	12,000			12,000
Pilsa и FV plast	БО		37611,12	37611,12	
	Кіл.		230,000	230,000	
Pipelife	БО	3121,07	31728,29	31728,29	3121,07
	Кіл.	18,000	49,000	49,000	18,000
Засувки чавунні 30ч 6 БР	БО	14070,70			14070,70
	Кіл.	20,000			20,000
Зразки продукції TENNO WORLD	БО	16532,49			16532,49
	Кіл.	12,000			12,000
Кераміка	БО	2379,67			2379,67
	Кіл.	2,000			2,000
Колодязі	БО		92400,00	92400,00	
	Кіл.		5,000	5,000	
Крани кульові	БО	2206,31	18332,19	19395,97	1142,53
	Кіл.	48,000	80,000	96,000	32,000
НЕ ИСПОЛЬЗУЕМОЕ	БО	371,84			371,84
	Кіл.	4,000			4,000
ОРОШЕНИЕ	БО	7084,00			7084,00
	Кіл.	101,000			101,000
28 Труби для свердловин ПВХ	БО		20207,40		20207,40
	Кіл.		12,000		12,000
32 Standartpark	БО	1665,24			1665,24
	Кіл.	6,000			6,000
35 НЕ ИСПОЛЬЗУЕМОЕ	БО	146559,66	31508,48	177794,43	273,71
	Кіл.	343,000	123,000	457,000	9,000
POLIphon	БО		351,00	351,00	
	Кіл.		30,000	30,000	
Корсіс	БО	177,62	5572,49	5542,81	207,30
	Кіл.	7,000	19,000	19,000	7,000
Труба (PL)	БО	61,91	255,81	255,81	61,91
	Кіл.	1,000	3,000	3,000	1,000
Трубы и Фитинги InCor	БО	146315,63	24977,64	171293,27	
	Кіл.	334,000	69,000	403,000	
Разом	БО	36959824,96	190853664,22	164144198,33	63669290,85
	Кіл.	363583,310	470164,660	612770,890	220977,080

Джерело: власні розрахунки

Основними статтями номенклатури є:

01 Зовнішня каналізація ПВХ (01.1 Труби Valrom, 01.2 Фітинги ПВХ BTNyloplast);

02 Зовнішня каналізація ПП гофр. (02.1 Фітинги InCor , 02.4 Труби дренажні SN8 InCor, 02.5 Комплектація, 02.6 K2-Kan OD SN8 (02.6.1 Фітинги до труб K2-Kan OD));

03 Зовнішній водопровід ПВХ (03.1 ПВХ фітинги напірні InstalPlast Lask, 03.2 Труби ПВХ напірні InstalPlast Lask, 03.3 Чавунні фітинги Norson ПВХ фітинги напірні Китай (Апласт);

04 Зовнішній водопровід ПЕ (Свротрубпласт ПЕ, Фланці сталеві);

05 UNIDELTA Затискні фітинги (05.1 UNIDELTA Крани кульові та Вентилі, 05.2 UNIDELTA Клапани зворотні, UNIDELTA Затискні фітинги (UA));

06 Unidelta_SAB Терморезисторні фітинги;

07 Unidelta_SAB Литі фітинги ПЕ100;

08 Дренаж (Труби з фільтром);

09 Внутрішня каналізація ПП Karmat (09.1 Труби кан. вн. ПП , 09.2 Фітинги кан. вн. ПП, 09.3 Трапи лінійні);

12 Внутрішні мережі PPR GF Накан (12.0), 1 Труби PPR +GF+ Накан, 12.02 Фітинги PPR +GF+ Накан , 12.03 Різне (Ізоляція));

13 Радіатори сталеві TERMOPAN® (Бокове підключення, Комплектуючі до радіаторів, Нижнє підключення);

14 Зовнішній газопровід ПЕ (Фітинги стикові, Фітинги терморезисторні GF, Фітинги терморезисторні TQ);

15 Верстати БЕЛМАШ (15.1 Витратні матеріали);

16 Верстати ЛИФТМАШ;

17 Обладнання GYS (01 Апарати MMA, 02 Апарати TIG, 03 Апарати MIG, 04 Плазморіз, 05 Кузовний ремонт, 06 Зарядні пристрої, 07 Аксесуари);

18 Р.І.Т. Електроінструмент (18.1 ЗАПЧАСТИНИ Р.І.Т.);

- 19 REBIR Електроінструмент (19.1 REBIR Електроінструмент БН, 19 YADEA Електроскутери, 19.1 Запчастини, 19.2 Комплектуючі, 19.3 Товари);
- 19 Мотоцикли MINSK (19.1 Запчастини);
- 20 Генератори AKSA (20.1 AKSA, 20.2 Reis Makina, 20.3 GUCBI, 20.4 GENPOWER);
- 21 Запірна арматура Hawle (Врізні хомути, Гідранти DUO GOST);
- 22 Технічні труби ПЕ;
- 23 Внутрішня каналізація ПП (Різне, InstalPlast Lask, Magnaplast, Валром Україна);
- 24 Хомути металеві (Адель, Олдім);
- 25 Різне (Hawle, Ostendorf KG2000, Pilsa и FV plast, Pipelife, Засувки чавунні 30ч 6 БР, Зразки продукції TECHNO WORLD, Кераміка, Колодязі, Крани кульові);
- 28 Труби для свердловин ПВХ;
- 32 Standartpark (POLIphonm Korpic).

2.2. Відображення операцій із запасами у фінансовій і податковій звітності підприємства

Формування фінансової звітності ТОВ “ТБК ІНФРА” відбувається за даними оборотно-сальдової відомості (табл. 2.10), Головної книги (табл. 2.11), шахової відомості (табл. 2.12).

Таблиця 2.10

Фрагмент оборотно-сальдової відомості ТОВ “ТБК ІНФРА” за 2022 рік за рахунками обліку запасів

Рахунок	Назва	Сальдо на початок періоду		Обороти за період		Сальдо на кінець періоду	
		Дебет	Кредит	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит
1	2	3	4	5	6	7	8
20	Виробничі запаси	1301,40		654375,56	551961,98	103714,98	
203	Паливо	1301,40		482505,10	480299,85	3506,65	

Завершення табл. 2.10

1	2	3	4	5	6	7	8
207	Запасні частини			20839,16	20839,16		
209	Інші матеріали			151031,30	50822,97	100208,33	
22	Малоцінні та швидкозношувані предмети	3477,23		5580,00	7048,80	2008,43	
221	Малоцінні та швидкозношувані предмети на складах	3477,23		5580,00	7048,80	2008,43	
28	Товари	36959825		190853664	164144198	63669291	
281	Товари на складі	36959825		190853664	164144198	63669291	

Джерело: власні розрахунки

Залишок запасів на початок періоду 2022 року становив 36959825 грн., надходження – 190853664 грн., вибуття – 164144198 грн., залишок на кінець – 63669291 грн.

Про обсяг закуплених запасів за їх видами можна отримати з Головної книги.

Таблиця 2.11

Головна книга ТОВ “ТБК ІНФРА” за 2022 рік

Рахунок	Початкове сальдо дебет	Початкове сальдо кредит	З кредиту рахунку 63	Оборот по дебету	Оборот по кредиту
20 Виробничі запаси	1301,40		654375,56	654375,56	551961,98
	Кінцеве сальдо дебет	Кінцеве сальдо кредит			
	103714,98				
22 Малоцінні і швидкозношувані предмети	Початкове сальдо дебет	Початкове сальдо кредит	З кредиту рахунку 63	Оборот по дебету	Оборот по кредиту
	3477,23		5580,00	5580,00	7048,80
	Кінцеве сальдо дебет	Кінцеве сальдо кредит			
	2 008,43				
28 Товари	Початкове сальдо дебет	Початкове сальдо кредит	З кредиту рахунку 28	З кредиту рахунку 63	З кредиту рахунку 64
	36959824,96		43624452,12	142909529,97	4319682,13
	Оборот по дебету	Оборот по кредиту	Кінцеве сальдо дебет	Кінцеве сальдо кредит	
	190853664,22	164144198,33	63669290,85		

Джерело: власні розрахунки

Вартість придбаних виробничих запасів - 654375,56 грн., малоцінних і швидкозношуваних предметів - 5580,00 грн., товарів - 142909529,97 грн.

Таблиця 2.12

Фрагмент шахової відомості ТОВ «ТБК ІНФРА» за 2022 рік

Дебет \ Кредит	20	22	28	63	64	Дебетові обороти
20				654375,56		654375,56
22				5580,00		5580,00
28			43624452,12	142909529,97	4319682,13	190853664,22
90			120519746,21	49296,24		120569042,45
92	45128,47			1106292,55		1967209,49
93	506833,51	7048,80		46156675,52		47633528,44
94				920186,41	1243,55	2605305,49
95						54,66
98					1275511,00	1275511,00
Кредитові обороти	551961,98	7048,80	164144198,33	215763450,00	61789864,49	2928624088,87

Джерело: власні розрахунки

Виробничі запаси у сумі 45128,47 грн. віднесено на адміністративні витрати (92 рахунок), 506833,51 – на витрати на збут (рахунок 93), 7048,80 грн. малоцінних і швидкозношуваних предметів на адміністративні витрати (92 рахунок). Собівартість реалізованих товарів склала 120519746,21 грн., вартість отриманих від постачальників товарів (рахунок 63) склала 142909529,97 грн., а ПДВ з них - 4319682,13 тис. грн.

У табл. 2.13 наведено порядок відображення запасів у фінансовій звітності малого підприємства за формою 1-м відповідно до НПСЬО 25 «Спрощена звітність».

Таблиця 2.13

Аналіз динаміки запасів ТОВ «ТБК ІНФРА» у 2022 році

Актив	Код рядка	початок	кінець	Абс. приріст, тис. грн.	Темп приросту, %
Запаси	1100	36964,8	63775,9	26811,1	72,53
Товари	1103	36959,8	63689,3	26729,5	72,32
Оборотні активи - усього за розділом II	1195	51934,6	164291	112356,4	216,34
Баланс	1300	52619,7	164614	111994,7	212,84

Джерело: власні розрахунки

Вартість запасів, відображена у рядку 1100 Фінансового звіту малого підприємства, зростає протягом 2022 року із 36964,8 тис. грн. до 63775,9 тис. грн., або на 26811,1 тис. грн. (на 72,53%), вартість товарів – із 36959,8 тис. грн. до 63689,3 тис. грн., на 26729,5 тис. грн. (на 72,32%).

2.3. Аналіз запасів та напрями удосконалення обліково-інформаційної системи підприємства

Протягом 2022 року відбулося суттєве зростання вартості запасів ТОВ «ТБК ІНФРА» (табл. 2.14), або на 72,5%.

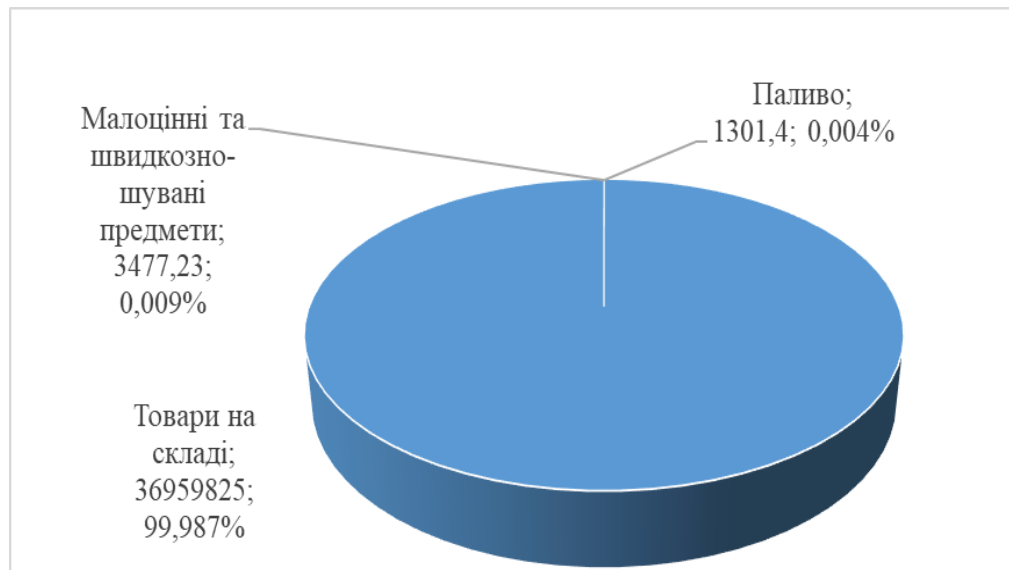
Таблиця 2.14

Аналіз динаміки і структури запасів ТОВ «ТБК ІНФРА»

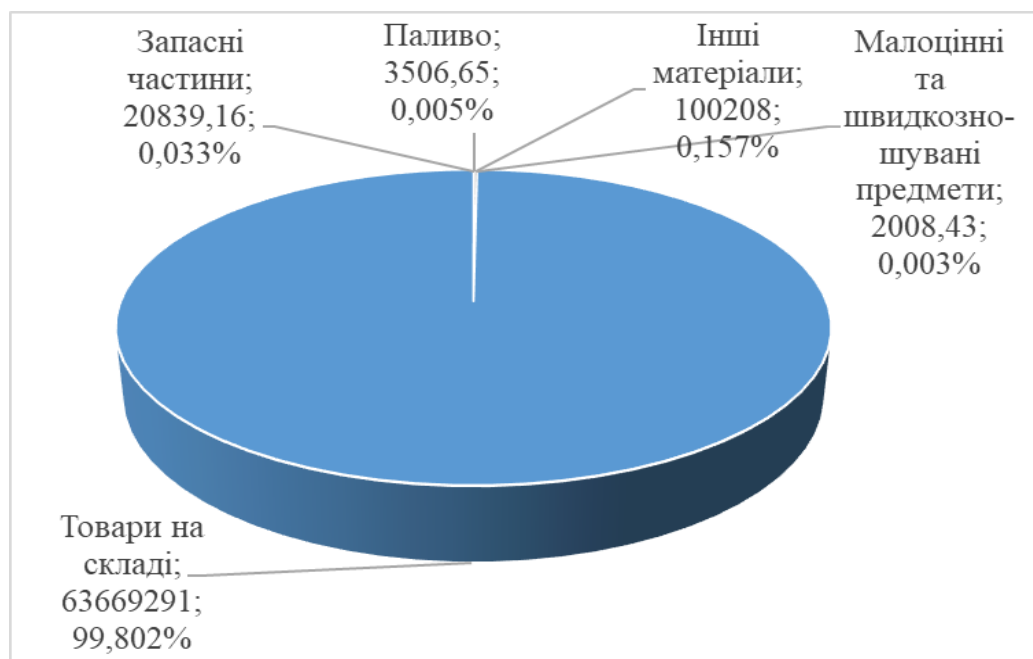
Рахунок	Назва	01.01.2022		01.01.2023		Приріст	
		Тис. грн.	%	Тис. грн.	%	Абс., тис. грн.	Темп приросту, %
20	Виробничі запаси	1301,4	0,004	103715	0,163	102413,6	7869,5
203	Паливо	1301,4	0,004	3506,65	0,005	2205,3	169,5
207	Запасні частини			20839,16	0,318	20839,16	
209	Інші матеріали		0,000	100208	0,157	100208,3	
22	Малоцінні та швидкозношувані предмети	3477,23	0,009	2008,43	0,003	-1468,8	-42,2
221	Малоцінні та швидкозношувані предмети на складах	3477,23	0,009	2008,43	0,003	-1468,8	-42,2
28	Товари	36959825	99,987	63669291	99,834	26709466,0	72,3
281	Товари на складі	36959825	99,987	63669291	99,834	26709466,0	72,3
Разом		36964604	100,000	63775014	100,000	26810410,8	72,5

Джерело: власні розрахунки

Основною статтею запасів є товари на складі, частка яких перевищує 99% (рис. 2.1).

початок року

кінець року

Рис. 2.1 – Склад і структура запасів ТОВ «ТБК ІНФРА» у 2022 році

Джерело: власна розробка

Рух запасів здійснюється інтенсивно, коефіцієнт обороту по надходженню товарів на складі складає 5,2, оборотів по вибуттю – 2,6 (табл. 2.15).

Таблиця 2.15

Аналіз показників руху запасів в умовах ТОВ «ТБК ІНФРА»

Рахунок	Назва	01.01.2022	2022		01.01.2023	Коефіцієнти обороту по	
			Прихід	Вибуття		надходженню	вибуттю
20	Виробничі запаси	1301,40	654375,56	551961,98	103714,98	502,8	5,3
203	Паливо	1301,40	482505,10	480299,85	3506,65	370,8	137,0
207	Запасні частини		20839,16	20839,16			
209	Інші матеріали		151031,30	50822,97	100208,33		0,5
22	Малоцінні та швидкозношувані предмети	3477,23	5580,00	7048,80	2008,43	1,6	3,5
221	Малоцінні та швидкозношувані предмети на складах	3477,23	5580,00	7048,80	2008,43	1,6	3,5
28	Товари	36959825	190853664	164144198	63669291	5,2	2,6
281	Товари на складі	36959825	190853664	164144198	63669291	5,2	2,6

Джерело: власні розрахунки

Показники оборотності та ефективності використання запасів у ТОВ «ТБК ІНФРА» представлені у табл. 2.16.

Таблиця 2.16

Показники оборотності та ефективності використання запасів у ТОВ «ТБК ІНФРА»

Актив	Одиниця виміру	2021	2022	Абс. приріст 2022/2020	Темп приросту, %
Запаси	тис. грн.	36964,8	63775,9	26811,1	72,53
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	тис. грн.	112479,5	179269	66789,4	59,38
Оборотність запасів	разів	3,04	2,81	-0,23	-7,62
Тривалість обороту запасів	дні	118	128	10	8,25
Чистий прибуток	тис. грн.	5810,7	3563,8	-2246,9	-38,67
Рентабельність запасів	%	15,72	5,59	-10,1315	-64,45

Джерело: власні розрахунки

Протягом аналізованого періоду відбулося уповільнення оборотності запасів із 3,04 до 2,81 оборотів, що супроводжувалося збільшенням тривалості їх обороту із 118 днів до 128 днів. Це є негативним моментом. Також скоротилася рентабельність запасів із 15,72% до 5,59%.

Облік руху товарів на ТОВ «ТБК ІНФРА» здійснюється на підставі первинних документів: рахунку-фактури, транспортних накладних (товарно-транспортних, залізничних, коносамент), закупівельних актів, накладних, касових чеків, на їх підставі яких МВО складають звітність про наявність та рух товарів, тари тощо. Вони здають її в бухгалтерію ТОВ «ТБК ІНФРА» у встановлені терміни для обліку товарів, що надійшли і складання звітності. Адміністрація ТОВ «ТБК ІНФРА» використовує звітність для внутрішнього фінансового контролю і управління товарними запасами.

У ТОВ «ТБК ІНФРА» найбільш поширеним видом звітності про наявність та рух товарів є товарний звіт, а основним завданням бухгалтерського обліку є контроль за виконанням договорів постачання товарів, їх продажів покупцям, за станом товарних запасів тощо. Зазначені відносини документально оформляються договором купівлі-продажу між продавцем та покупцем відповідно до статті 65 Цивільного Кодексу України, де визначено, що одна сторона (продавець) передає або зобов'язується передати майно (товар) у власність іншій стороні (покупцю), а покупець приймає або зобов'язується прийняти майно (товар) і сплатити за нього відповідну грошову суму. На складі товар приймається МВО лише на підставі товаросупровідних документів, а у їх відсутності - після складання акту про фактичну наявність отриманого товару із зазначенням документів, яких не вистачає. Проблемою є визначення первісної вартості товарів, які надійшли на склад без супровідних документів.

У ТОВ «ТБК ІНФРА» товари на складі підлягають бухгалтерському і складському обліку із використанням програмного забезпечення «М.Е.Дос», яке дозволяє відслідковувати залишок товарних запасів на складах, а також на балансі підприємства. На даль, облікова політика ТОВ «ТБК ІНФРА» не

містить норми щодо списання первісної вартості товарів та матеріалів, які з різних причин не можуть бути реалізованими. Тому в Наказ про облікову політику необхідно додати перелік товарів чи матеріалів, які можуть бути списані бухгалтером, визначити ліміти для списання товарів ним, у т.ч. зіпсованих, товарів, термін придатності яких сплив. З метою контролю за кількістю товарних запасів та їх первісною вартістю, співвідношення наявних товарів та їх відображенням в обліку ТОВ «ТБК ІНФРА» має проводити їх інвентаризацію на складі. Отримані дані необхідно порівнювати із даними бухгалтерського обліку для виявлення відхилень (недостач, надлишку, неправильно облікованих товарів, тощо). У випадку недостачі, бухгалтер разом з МВО має проводити перевірки з метою виявлення її причини і коректування даних системи обліку. Бухгалтерії ТОВ «ТБК ІНФРА» пропонується реалізувати спеціально вбудовані функції для резервування певної партії товару з метою наступного продажу замовнику шляхом створення спеціального ордеру, який містить повний перелік товарів, їх найменування, кількість, вага, тара, місце зберігання (склад), тощо. Це дозволить планувати товарні запаси, прогнозувати необхідність їх поповнення на складі задля підтримання безперебійної роботи ТОВ «ТБК ІНФРА» та задоволення потреб покупців. Але зворотною стороною є проблема можливої неузгодженості бухгалтерського та складського обліку, що загалом може вплинути на коректне звітування товарних запасів ТОВ «ТБК ІНФРА». Належним чином організований бухгалтерський облік їх реалізації має важливе значення для підвищення ефективності роботи ТОВ «ТБК ІНФРА», для забезпечення своєчасних і повних розрахунків з бюджетом за податковими зобов'язаннями з ПДВ. Сьогодні на ТОВ «ТБК ІНФРА» залишається невирішення питання, яке створює методичну неузгодженість - відсутній порядок в практиці бухгалтерського обліку товарних запасів, які не використовуються в господарській діяльності ТОВ «ТБК ІНФРА» понад один рік і не можуть бути реалізовані в зв'язку з відсутністю попиту на них. Також Наказом про облікову політику ТОВ «ТБК

ІНФРА» не врегульовано питання обліку товарних запасів, що надійшли безоплатно, не використовуються в господарській діяльності, не можуть бути віднесені до таких, які принесуть економічну вигоду в майбутньому. Також не врегульовано питання обліку специфічного об'єкта запасів у формі поворотної тари.

У ТОВ «ТБК ІНФРА» необхідно удосконалити управлінський облік товарних запасів із метою оптимізації їх величини, яка відповідатиме потребам ТОВ «ТБК ІНФРА», а також забезпечить його безперебійну роботу за умови зважених витрат. Потребує розробки порядок ведення обліку товарних запасів, визначенні терміну їх зберігання, розміщення замовлення на поставку наступної партії товарів, визначення величини товарного запасу з урахування факторів сезонності, попиту та пропозиції на ринку, тощо. Управління товарними запасами в ТОВ «ТБК ІНФРА» - це складний, багатоетапний процес, який складається із комплексу заходів, що спрямовані на формування належної структури, підтримання оптимального, обґрунтованого обсягу товарних запасів та їх своєчасного поповнення. Завданнями управління товарними запасами в ТОВ «ТБК ІНФРА» мають стати:

- визначення цілей формування товарних запасів, що створює умови для формування облікової, контрольної і аналітичної політики;
- створення інформаційної бази для здійснення управління товарними запасами;
- аналіз стану та ефективності поточного управління товарними запасами;
- нормування товарних запасів відповідно до потреб ТОВ «ТБК ІНФРА»;
- планування обсягу товарних запасів відповідно до побудованих прогнозів; - оперативний облік товарних запасів.

Визначальними проблемами управління товарними запасами в ТОВ «ТБК ІНФРА», які негативно впливають на фінансові результати його

діяльності є: неоптимальний розмір, відсутність чіткої політики щодо формування розміру та структури товарних запасів, нераціональна структура, що проявляється у дефіциті одних товарів та надмірних обсягах інших, наявність залежаних товарів на складність через відсутність попиту, неможливість реалізації і втрату споживчих властивостей і вартості; обмежене використання наявних методів управлінського обліку товарних запасів з метою оптимізації їх обсягу. З урахуванням вище окреслених проблем доцільно виділити наступні напрями удосконалення обліку в ТОВ «ТБК ІНФРА»:

- внести зміни в організації обліку та звітності товарних запасів на основі застосування міжнародних стандартів фінансової звітності (*IFRS*) та бухгалтерського обліку (*IAS*). Пропонується дотримання вимог *IAS 2* «Запаси» щодо визначення собівартості запасів та подальшого визнання собівартості як витрат, а також формування калькуляції витрат за допомогою різноманітних формул;

- затвердити правила чи принципи облікової політики з урахуванням специфіки підприємств, а також відповідно до потреб ТОВ «ТБК ІНФРА» в запасах. Облікова політика ТОВ «ТБК ІНФРА» має містити базові правила обліку товарних запасів та поводження з запасами, що не підлягають подальшому продажу;

- встановити ліміти на списання товарних запасів, що не передбачені для подальшої реалізації, документально затвердити їх керівництвом ТОВ «ТБК ІНФРА»;

- внести зміни у механізм документообороту та прийняти рішення щодо можливого списання товарних запасів та зберігання підтверджуючих документів за результатами інвентаризації, порівняльного їх аналізу між бухгалтером та МВО тощо;

- встановити ліміти наявності товарів на складі, які мають базуватись на даних попиту та пропозиції, даних статистики продажів тих чи інших видів продукції, а також прогнозу можливих продаж товарів в

середньостроковому періоді. Це дозволить забезпечити наявність на складі ТОВ «ТБК ІНФРА» оптимальної кількості товарів та зменшити можливість її псування та подальшого списання.

- удосконалення управлінського обліку товарних запасів у напрямку раціоналізації структури та визначення їх обґрунтованого обсягу із комбінуванням декількох методів: екстраполяція, параметричний, індексний, нормативний, функціональний, сценаріїв, експериментальний, експертний, індикативний, SWOT-аналіз, PEST-аналіз, SNW-аналіз, аналіз конкуренції за Портером, базових конкурентних стратегій, матричний (БКГ, Мак-Кінсі, ADL, стратегії за Мінцбергом, товар-ринок, Лоцман), аналіз розривів. Для калькулювання собівартості товарних запасів можна використовувати такі методи: позамовний, попроцесний, директ-костинг, стандарт-костинг, АВС-калькулювання, таргеткостинг, кайзен-костинг. У процесі аналізу та оцінки діяльності ТОВ «ТБК ІНФРА» можна використовувати такі способи: порівняння, балансовий, індексний, елімінування, графічний, зведення і групування, абсолютні, середні і відносні величини, динамічні ряди, коефіцієнти, ланцюгові підстановки, факторний аналіз, функціонально-вартісний аналіз, економіко-математичні методи. Поєднання декількох методів надасть можливість отримати більш ґрунтовні результати, побудувати облікову політику в інтересах забезпечення безперебійної роботи ТОВ «ТБК ІНФРА», що відповідатиме стратегії підприємства та позитивно впливатиме на фінансові результати поточного та майбутніх періодів.

- узгодження товарних потоків та інформаційного забезпечення процесу організації бухгалтерського обліку. Динамічність товарообігу вимагає використання програмного забезпечення, яке дасть можливість не лише ефективно калькулювати вже існуючі та вносити нові товарні запаси, проводити їх інвентаризацію, але й оперувати значними обсягами даних з метою формування звіту для прийняття подальших рішень стосовно списання, придбання нових товарних запасів, формування резерву, тощо.

Висновки до розділу 2

1. Первинними документи з обліку запасів є: документи з відпуску на сторону, документи з складського обліку і внутрішнього переміщення запасів, документи зі списання запасів, документи з реалізації товарів (товарний звіт, касовий звіт), довіреність, накладна на оприбуткування товарів, прибутковий ордер, акт приймання-передачі матеріалів і товарів, податкова накладна.

2. Для обліку надходження й використання виробничих запасів в ТОВ «ТБК ІНФРА» використовують такі аналітичні інвентарні субрахунки 203, 207, 209. Господарські операції з запасами відображаються в журналах-ордерах (обороти за кредитом 203, 207, 209, 221, 281 в кореспонденції з дебетом інших рахунків), відомостях (обороти дебетом 203, 207, 209, 221, 281 в кореспонденції з кредитом інших рахунків).

3. За дебетом субрахунків 203, 207, 209 рахунку 20 «Виробничі запаси» відображаються надходження палива, запасних частин, інших матеріалів на ТОВ «ТБК ІНФРА», їх дооцінка, за кредитом - витрачання на виробництво, переробку, відпуск, продаж на сторону, уцінка тощо. Облік запасів ведеться у кількісно-вартісному вимірі. Рахунок 203 «Паливо» за дебетом кореспондує з кредитом рахунку 631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками», за кредитом – з дебетом рахунку 93 «Витрати на збут».

4. Рахунок 207 «Запасні частини» за дебетом кореспондує з кредитом рахунку 631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками», за кредитом – з дебетом рахунку 92 «Адміністративні витрати», пов'язані з утриманням автомобіля, який обслуговує директора ТОВ «ТБК ІНФРА» (табл. 2.2). Рахунок 209 «Інші матеріали» за дебетом кореспондує з кредитом рахунку 631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками», за кредитом – з дебетом рахунків 92, 93.

5. В умовах ТОВ «ТБК ІНФРА» для обліку запасів використовуються також такі рахунки: 221 - Малоцінні та швидкозношувані предмети, 281 –

Товари на складі, на яких відображається фактична собівартість придбаних запасів (покупна ціна і транспортно-заготівельні витрати). Рахунок 221 за дебетом кореспондує з кредитом рахунку 631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками», за кредитом – з дебетом рахунку 93 «Витрати на збут».

6. Рахунок 281 за дебетом кореспондує з кредитом рахунку 631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками», 632 «Розрахунки з іноземними постачальниками», 641 «Розрахунки за податками», 642 «Розрахунки за обов'язковими платежами», за кредитом – з дебетом рахунку 902 «Собівартість реалізованих товарів».

7. Аналітичний облік ТОВ «ТБК ІНФРА» за рахунком 203 ведеться за видами палива (бензин, газ, паливо, дизпаливо), за рахунком 207 - за видами автошин і акумуляторів, за рахунком 221 - за номенклатурою: взуття захисне, державний номерний знак для разових поїздок, журнали для обліку, засоби криптографічного захисту інформації, картки паливні і платіжні, черевики.

8. Аналітичний облік ТОВ «ТБК ІНФРА» за рахунком 281 ведеться за наступною номенклатурою: труби, фітинги, фланці для зовнішньої каналізації, зовнішнього водопроводу, дренажу, внутрішньої каналізації, зовнішнього газопроводу тощо.

9. Формування фінансової звітності ТОВ «ТБК ІНФРА» відбувається за даними оборотно-сальдової відомості, Головної книги, шахової відомості. Залишок запасів на початок періоду 2022 року становив 36959825 грн., надходження – 190853664 грн., вибуття – 164144198 грн., залишок на кінець – 63669291 грн. Про обсяг закуплених запасів за їх видами можна отримати з Головної книги. Вартість придбаних виробничих запасів - 654375,56 грн., малоцінних і швидкозношуваних предметів - 5580,00 грн., товарів - 142909529,97 грн.

10. Виробничі запаси у сумі 45128,47 грн. віднесено на адміністративні витрати (92 рахунок), 506833,51 – на витрати на збут (рахунок 93), 7048,80 грн. малоцінних і швидкозношуваних предметів на адміністративні витрати (92 рахунок). Собівартість реалізованих товарів склала 120519746,21 грн.,

вартість отриманих від постачальників товарів (рахунок 63) склала 142909529,97 грн., а ПДВ з них - 4319682,13 тис. грн.

11. Запаси ТОВ «ТБК ІНФРА» відображаються у фінансовій звітності малого підприємства за формою 1-м відповідно до НПСЬО 25 «Спрощена звітність». Вартість запасів, відображена у рядку 1100 Фінансового звіту малого підприємства, зростає протягом 2022 року із 36964,8 тис. грн. до 63775,9 тис. грн., або на 26811,1 тис. грн. (на 72,53%), вартість товарів – із 36959,8 тис. грн. до 63689,3 тис. грн., на 26729,5 тис. грн. (на 72,32%). Основною статтею запасів є товари на складі, частка яких перевищує 99%.

12. Рух запасів здійснюється інтенсивно, коефіцієнт обороту по надходженню товарів на складі складає 5,2, оборотів по вибуттю – 2,6. Протягом аналізованого періоду відбулося уповільнення оборотності запасів із 3,04 до 2,81 оборотів, що супроводжувалося збільшенням тривалості їх обороту із 118 днів до 128 днів. Це є негативним моментом. Також скоротилася рентабельність запасів із 15,72% до 5,59%.

13. Торговельний оборот ТОВ «ТБК ІНФРА» є неможливим без різноманіття товарних запасів. З метою управління ними здійснюється бухгалтерський, управлінський, складський облік, які справляють значний вплив на фінансовий стан підприємства. Проблемами їх організації є: неоптимальний розмір товарних запасів; відсутність чіткої політики щодо формування їх розміру та структури; нераціональна структура (дефіцит одних товарів та надлишки інших); непродумана система списання товарних запасів не передбачених для майбутньої реалізації, недостатнє відображення обліку товарними запасами в обліковій політиці ТОВ «ТБК ІНФРА», обмежене використання наявних методів управлінського обліку.

14. Для покращення організації бухгалтерського обліку товарних запасів необхідно: переглянути облікову політику ТОВ «ТБК ІНФРА», встановити ліміти для списання товарних запасів, їх резервування на накопичення; використовувати програмне забезпечення для інвентаризації в системі, створення резервів товарів для потенційних замовників,

прогнозування необхідності поповнення товарних запасів; формування єдиного ефективного механізму для управління товарними запасами підприємств різного спрямування з обґрунтуванням усіх його складових.

ВИСНОВКИ

1. Основним нормативно-правовим актом України, що визначає методологічні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про запаси і розкриття її у фінансовій звітності, є НП(С)БО 9, створений на основі МСБО 2. Тому природним є існування спільних підходів у частині визначення чистої вартості реалізації; використання методів оцінки запасів на дату балансу та під час вибуття тощо. Проте базисні відмінності в інституціональних моделях бухгалтерського обліку України та європейських країн обумовлюють певні не співпадіння у підходах, викладених у зазначених документах, зокрема в частині визначення запасів, їх класифікації, оцінки запасів під час їх надходження, розкриття інформації про них у додатках до фінансової звітності, переліку і умов віднесення витрат, що включаються до складу вартості запасів.

2. Перевагами МСБО 2 вважаємо: відповідність найкращим практикам бухгалтерського обліку у світі, логічність викладення основних положень, доступність їх сприйняття кваліфікованими користувачами, орієнтація на розробку плану і програми аудиторських перевірок операцій із запасами. Проте вважаємо недоречним метод «сторно» для наступної дооцінки запасів у разі їх попередньої уцінки, який пропонуємо замінити віднесенням суми дооцінки на інший операційний дохід зі збільшенням вартості запасів. Формою узгодження положень НП(С)БО 9 і МСБО 2 вважаємо імплементацію останніх у вітчизняну практику з огляду на чітко виражений курс України на європейську інтеграцію.

3. Динаміка вартості запасів суб'єктів господарювання національної економіки протягом 2013-2021 років дозволила встановити їх трикратне зростання за поліноміальним законом за рахунок інфляційних процесів і зміни валютних курсів, які не враховано при оцінці запасів за НП(С)БО 9. В умовах інфляційної економіки України вітчизняним суб'єктам господарювання корисним буде використання положень МСБО 2 в частині

включення курсових різниць до первісної вартості запасів з урахуванням положень МСБО 21 «Вплив змін валютних курсів».

4. Статистично показано, що протягом 2013-2021 років у середньому запаси становлять п'яту частину оборотних активів. Запаси відносно рівномірно розподілені між різними за розміром підприємствами, проте за рейтингом їх можна розмітити таким чином: середні, великі, малі та мікропідприємства. Причому темпи зростання вартості запасів у розрізі цих груп також різняться. Це ставить на порядок денний питання диференціації методик аналізу і аудиту операцій із запасами для великих, середніх та малих підприємств. Запропоновано основні об'єкти аудиту з запасами на основі синтезу вимог НП(С)БО і МСФЗ.

5. Первинними документи з обліку запасів є: документи з відпуску на сторону, документи з складського обліку і внутрішнього переміщення запасів, документи зі списання запасів, документи з реалізації товарів (товарний звіт, касовий звіт), довіреність, накладна на оприбуткування товарів, прибутковий ордер, акт приймання-передачі матеріалів і товарів, податкова накладна.

6. Для обліку надходження й використання виробничих запасів в ТОВ «ТБК ІНФРА» використовують такі аналітичні інвентарні субрахунки 203, 207, 209. Господарські операції з запасами відображаються в журналах-ордерах (обороти за кредитом 203, 207, 209, 221, 281 в кореспонденції з дебетом інших рахунків), відомостях (обороти дебетом 203, 207, 209, 221, 281 в кореспонденції з кредитом інших рахунків).

3. За дебетом субрахунків 203, 207, 209 рахунку 20 «Виробничі запаси» відображаються надходження палива, запасних частин, інших матеріалів на ТОВ «ТБК ІНФРА», їх дооцінка, за кредитом - витрачання на виробництво, переробку, відпуск, продаж на сторону, уцінка тощо. Облік запасів ведеться у кількісно-вартісному вимірі. Рахунок 203 «Паливо» за дебетом кореспондує з кредитом рахунку 631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками», за кредитом – з дебетом рахунку 93 «Витрати на збут».

7. Рахунок 207 «Запасні частини» за дебетом кореспондує з кредитом рахунку 631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками», за кредитом – з дебетом рахунку 92 «Адміністративні витрати», пов'язані з утриманням автомобіля, який обслуговує директора ТОВ «ТБК ІНФРА» (табл. 2.2). Рахунок 209 «Інші матеріали» за дебетом кореспондує з кредитом рахунку 631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками», за кредитом – з дебетом рахунків 92, 93.

8. В умовах ТОВ «ТБК ІНФРА» для обліку запасів використовуються також такі рахунки: 221 - Малоцінні та швидкозношувані предмети, 281 – Товари на складі, на яких відображається фактична собівартість придбаних запасів (покупна ціна і транспортно-заготівельні витрати). Рахунок 221 за дебетом кореспондує з кредитом рахунку 631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками», за кредитом – з дебетом рахунку 93 «Витрати на збут».

9. Рахунок 281 за дебетом кореспондує з кредитом рахунку 631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками», 632 «Розрахунки з іноземними постачальниками», 641 «Розрахунки за податками», 642 «Розрахунки за обов'язковими платежами», за кредитом – з дебетом рахунку 902 «Собівартість реалізованих товарів».

10. Аналітичний облік ТОВ «ТБК ІНФРА» за рахунком 203 ведеться за видами палива (бензин, газ, паливо, дизпаливо), за рахунком 207 - за видами автошин і акумуляторів, за рахунком 221 - за номенклатурою: взуття захисне, державний номерний знак для разових поїздок, журнали для обліку, засоби криптографічного захисту інформації, картки паливні і платіжні, черевики.

11. Аналітичний облік ТОВ «ТБК ІНФРА» за рахунком 281 ведеться за наступною номенклатурою: труби, фітинги, фланці для зовнішньої каналізації, зовнішнього водопроводу, дренажу, внутрішньої каналізації, зовнішнього газопроводу тощо.

12. Формування фінансової звітності ТОВ «ТБК ІНФРА» відбувається за даними оборотно-сальдової відомості, Головної книги, шахової відомості. Залишок запасів на початок періоду 2022 року становив 36959825 грн.,

надходження – 190853664 грн., вибуття – 164144198 грн., залишок на кінець – 63669291 грн. Про обсяг закуплених запасів за їх видами можна отримати з Головної книги. Вартість придбаних виробничих запасів - 654375,56 грн., малоцінних і швидкозношуваних предметів - 5580,00 грн., товарів - 142909529,97 грн.

13. Виробничі запаси у сумі 45128,47 грн. віднесено на адміністративні витрати (92 рахунок), 506833,51 – на витрати на збут (рахунок 93), 7048,80 грн. малоцінних і швидкозношуваних предметів на адміністративні витрати (92 рахунок). Собівартість реалізованих товарів склала 120519746,21 грн., вартість отриманих від постачальників товарів (рахунок 63) склала 142909529,97 грн., а ПДВ з них - 4319682,13 тис. грн.

14. Запаси ТОВ “ТБК ІНФРА” відображаються у фінансовій звітності малого підприємства за формою 1-м відповідно до НПСЬО 25 «Спрощена звітність». Вартість запасів, відображена у рядку 1100 Фінансового звіту малого підприємства, зросла протягом 2022 року із 36964,8 тис. грн. до 63775,9 ь тис. грн., або на 26811,1 тис. грн. (на 72,53%), вартість товарів – із 36959,8 тис. грн. до 63689,3 тис. грн., на 26729,5 тис. грн. (на 72,32%). Основною статтею запасів є товари на складі, частка яких перевищує 99%.

15. Рух запасів здійснюється інтенсивно, коефіцієнт обороту по надходженню товарів на складі складає 5,2, оборотів по вибуттю – 2,6. Протягом аналізованого періоду відбулося уповільнення оборотності запасів із 3,04 до 2,81 оборотів, що супроводжувалося збільшенням тривалості їх обороту із 118 днів до 128 днів. Це є негативним моментом. Також скоротилася рентабельність запасів із 15,72% до 5,59%.

16. Торговельний оборот ТОВ «ТБК ІНФРА» є неможливим без різноманіття товарних запасів. З метою управління ними здійснюється бухгалтерський, управлінський, складський облік, які справляють значний вплив на фінансовий стан підприємства. Проблемами їх організації є: неоптимальний розмір товарних запасів; відсутність чіткої політики щодо формування їх розміру та структури; нераціональна структура (дефіцит

одних товарів та надлишки інших); непродумана система списання товарних запасів не передбачених для майбутньої реалізації, недостатнє відображення обліку товарними запасами в обліковій політиці ТОВ «ТБК ІНФРА», обмежене використання наявних методів управлінського обліку.

17. Для покращення організації бухгалтерського обліку товарних запасів необхідно: переглянути облікову політику ТОВ «ТБК ІНФРА», встановити ліміти для списання товарних запасів, їх резервування на накопичення; використовувати програмне забезпечення для інвентаризації в системі, створення резервів товарів для потенційних замовників, прогнозування необхідності поповнення товарних запасів; формування єдиного ефективного механізму для управління товарними запасами підприємств різного спрямування з обґрунтуванням усіх його складових.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Александров В. М. Щодо поняття «отриманої партії товарів» як питання захисту прав платників податків. *Право і суспільство*. 2014. № 5. С. 25-30.
2. Багрій К. Л., Курджос Є. В. Особливості управлінського обліку матеріальних запасів з урахуванням вимог міжнародних стандартів фінансової звітності. *Вісник Чернівецького товарнельно-економічного інституту. Економічні науки*. 2011. Вип. 4. С. 340-344.
3. Безпарточний М. Г. Основні напрями вдосконалення нормативно-правової бази функціонування та регулювання діяльності товарнельних підприємств. *Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг*. 2014. Вип. 2. С. 148-160.
4. Біловодська О. Економіко-математичне моделювання товароруху. *Вісник Київського національного товарнельно-економічного університету*. 2015. № 4. С. 112–122.
5. Біловодська О. А., Клісіньські Я. С., Молибог М. А. Пакування в процесі інноваційної діяльності як складова управління розподілом товарів. *Маркетинг і менеджмент інновацій*. 2016. № 4. С. 31-42.
6. Бочуля Т. Обліково-інформаційний аспект товароруху в системі електронної торгівлі. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2013. № 4. С. 22-31.
7. Бубела А. В., Ковальчук С. О., Шубін С. Б. Управління запасами при організації товарорухомих процесів. *Управління проектами, системний аналіз і логістика. Технічна серія*. 2012. Вип. 10. С. 307-312.
8. Бурлан С. А., Панченко І. М. Облікове забезпечення управління товарними запасами на підприємствах оптової торгівлі. *Ефективна економіка*. 2019. № 11. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2019_11_51
9. Влашпенко Д. В. Правове регулювання онлайн торгівлі. Управління розвитком. 2014. № 6. С. 35-37.

10. Волошан І. Г. Організація первинного документообігу товарних операцій в торгівлі. *Інноваційна економіка*. 2013. № 5. С. 297-300.
11. Волошан І. Г., Волковська Я. В. Облікова і податкова політика в управлінні бізнес-процесами промислових підприємств. *Бізнес Інформ*. 2019. № 1. С. 273-278.
12. Господарський кодекс України: Закон України від 16.01.2003 № 436-IV. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15?find=1&text=%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B3#w1_38
13. Гринів Б. Проблемні аспекти аналізу показників праці і зарплатомісткості товарообігу підприємств торгівлі. *Економічний аналіз*. 2012. Т. 11(2). С. 150-154.
14. Дзюба О. М. Товарні операції підприємства: особливості обліку з урахуванням вітчизняного та міжнародного досвіду. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. : Економічні науки*. 2016. Вип. 17(1). С. 134-137.
15. Довгопол Н., Нестеренко М. Первинні документи на товар: теорія і практика для підприємців – платників єдиного податку. *Бухгалтерський облік і аудит*. - 2014. № 8. С. 38-45.
16. Должанський А. М., Кузів М. А. Економічна суть товарних запасів у оптовій торгівлі. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2013. Вип. 23.4. С. 163-169.
17. Дубовая В. В., Шовкопляс О. О. Відображення запасів у фінансовій звітності підприємств України за міжнародними стандартами. *Економіка і регіон*. 2013. № 4. С. 141-147.
18. Заливча І. В., Штефан Л. В., Лебедева Д. О. Стратегічне управління товарорухом в умовах маркетингової орієнтації. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Економіка і менеджмент*. 2019. Вип. 35. С. 80-88.
19. Золковер А. О. Аналіз товарної структури експортних операцій України. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія : Економічні науки*. 2017. № 8. С. 80-86.

20. Зоря О. П., Максименко І. Я., Добренька Я. О. Особливості обліково-аналітичного відображення виробничих запасів за національними та міжнародними стандартами в системі управління підприємством. *Економіка та держава*. 2016. № 8. С. 116-118.

21. Івченко Л. В. Теоретичні аспекти управління товарорухом на підприємствах торгівлі. *Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг*. 2009. Вип. 1(1). С. 76-82.

22. Івченко Л.В., Грінько А. П. Використання комп'ютерних технологій в інформаційній системі товарнелих підприємств. *Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг*. 2010. Вип. 1. С. 83-90.

23. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій затверджена наказом Міністерства фінансів України від 30.11.99 р. № 291. Дата оновлення 29.10.2021 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/z0893-99>

24. Кирильєва Л. О., Чернікова І. Б., Кирильєва Д. Д. Організація управлінського обліку витрат у логістичній системі товароруху. *Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг*. 2011. Вип. 1. С. 26-33.

25. Кирильєва Л. О., Шеховцова Д. Д. Сучасна концепція регуляторів з організації бухгалтерського обліку. *Бізнес-Інформ*. 2019. № 3. С. 270-275.

26. Коваль С. В. Облік товарних операцій в умовах використання автоматизованих систем обробки інформації. *Таврійський науковий вісник. Серія : Економіка*. 2020. Вип. 2. С. 241-247.

27. Кудирко О. М. Управління товарними операціями підприємств оптової торгівлі. *Причорноморські економічні студії*. 2019. Вип. 38(2). С. 127-130.

28. Кузьміна М. М. Правове регулювання захисту прав споживачів в інтернет-торгівлі. *Право та інновації*. 2014. № 3. С. 36-42.

29. Левченко Р. В., Овчиннікова М. А. Удосконалення методичних підходів до формування оптимального розміру товарних запасів на підприємствах оптової торгівлі. *Бізнес Інформ*. 2019. № 11. С. 204-209.

30. Миронова Ю. Ю., Калініченко Н. О., Кривогуз А. О. Облік запасів згідно з національними та міжнародними стандартами бухгалтерського обліку. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. : Економічні науки*. 2016. Вип. 21(1). С. 174-177.

31. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 2 (МСБО 2). Запаси. Міжнародний документ від 01.01.2012. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_021?find=1&text=%D0%BC%D0%B0%D1%82%D0%B5%D1%80#w1_1 (дата звернення 31.03.2023)

32. Міжнародний стандарт фінансової звітності 1 (МСФЗ 1). Перше застосування Міжнародних стандартів фінансової звітності. IASB; Стандарт, Міжнародний документ від 01.01.2012. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_004#Text

33. Оборотні активи підприємств за видами економічної діяльності з розподілом на великі, середні, малі та мікропідприємства (2013-2021). К.: Державна служба статистики України. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2021/fin/pok_bal_pidpr/oa_pved_roz_13_20_ue.xlsx (дата звернення 31.03.2023)

34. Пилипів Н. І., Борисовський М. І. Стандартизація бухгалтерського обліку запасів відповідно до міжнародних вимог. *Вісник Чернігівського державного технологічного університету. Серія : Економічні науки*. 2013. № 1. С. 281-286.

35. Питання зміцнення фінансово-бюджетної дисципліни: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 19.01.2011 № 148-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/148-2011-%D1%80#Text>

36. Пігош В. А. Трансформація бухгалтерського обліку запасів в умовах гармонізації облікової системи державного сектору економіки до міжнародних стандартів. *Облік і фінанси*. 2014. № 4. С. 54-63.

37. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>

38. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. №996–XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14>

39. Про внесення змін до деяких нормативно-правових актів Міністерства фінансів України: Наказ Міністерства фінансів України від 01.03.2021 № 131. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0310-21#Text>

40. Про державну статистику: Закон України від 17.09.1992 № 2614-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2614-12#Text>

41. Про затвердження Інструкції про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті: Постанова Національного банку України від 21.01.2004 № 22. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0377-04#Text>

42. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо заповнення форм фінансової звітності: Наказ Міністерства фінансів України від 28.03.2013 № 433. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0433201-13#Text>

43. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку: Наказ Міністерства фінансів України від 20.10.1999 № 246. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99#Text> (дата звернення 31.03.2023)

44. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 № 73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text>

45. Про затвердження Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: Наказ Міністерства фінансів України від 09.12.2011 № 1591. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1557-11>

46. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15/ru/ed20131011#Text>